

Bible kralická

Diplomová práce

Studijní program: N7504 – Učitelství pro střední školy
Studijní obory: 7503T045 – Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
7504T243 – Učitelství českého jazyka a literatury

Autor práce: **Bc. Pavlína Kolmanová**
Vedoucí práce: Mgr. Marek Janosik-Bielski

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavlína Drahoňovská**
Osobní číslo: **P13000775**
Studijní program: **N7504 Učitelství pro střední školy**
Studijní obory: **Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy**
Učitelství českého jazyka a literatury
Název tématu: **Bible kralická**
Zadávací katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Student se bude v průběhu příprav a vypracovávání řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího práce. Cílem diplomové práce je popsat kulturní a historické okolnosti, při kterých Bible kralická vznikala. Práce se bude také zabývat vlivem, přínosem a edicemi Bible kralické.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ALEXANDER, P.: Průvodce biblí. Překlad Rostislav Matulík, Jan Dus. Praha: Česká biblická společnost, 2009.

Bible kralická. Praha: Česká biblická společnost, 2010.

DAŇKOVÁ, M.: Bratrské tisky ivančické a kralické (1564-1619). Praha: Národní muzeum, 1951.

CHALOUPKA, J.: Historický význam kralické tiskárny. Expozice Moravského muzea v Brně. Brno: Panorama, 1982.

MICHÁLEK, E.: O jazyce Kralické bible. Naše řeč. 1979, roč. 62, čís. 4.

MITÁČEK, J.: Dílo tiskařů jednoty bratrské. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002.

MÜLLER, J. T.: Dějiny jednoty bratrské I. Praha: Jednota bratrská. 1923.

Nový biblický slovník. DOUGLAS, JAMES DIXON (ed.). Praha: Návrat domů, 1996.

POKORNÝ, P.: Hermeneutika jako teorie porozumění. Praha: Vyšehrad, 2006.

Slovník biblické kultury. FOUILLOUX, DANIELLE (ed.). Praha: EWA, 2002.

STEIGER, I.: Bible v kresbách. Praha: Biblická společnost, 1990.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Marek Janosik-Bielski
UK

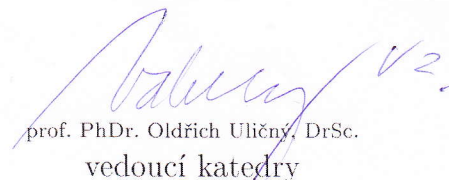
Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala Mgr. Markovi Janosikovi-Bielskému za vedení mé diplomové práce, za cenné rady, konzultace a připomínky při zpracování. Také děkuji sborům Jednoty bratrské (ve Vratislavicích, v Mladé Boleslavi, v Semilech, v Nové Pace a ve Frýdlantu), které mi poskytly cenné informace ke zpracování diplomové práce. Také bych ráda poděkovala paní Doležalové z kralického Památníku, jež mi poradila další možné publikace a časopisy k čerpání informací. Dále tímto děkuji všem, kteří mě při mém studiu podporovali, hlavně svému manželovi.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá kulturně-historickým kontextem vzniku Bible kralické a samotným životem této památky. Čtenáře seznámí nejen s dobou, ve které Bible kralická vznikala, ale také se zaměří na tvůrce Bible kralické, Jednotu bratrskou. Diplomová práce se také zabývá českými edicemi Šestidílky, Jednodílky a Nového zákona. Zároveň čtenáře seznamuje s přínosem Bible kralické. V diplomové práci je zařazena kapitola o dnešním vztahu Bratří k Bibli kralické, která zahrnuje názory dnešních Bratří na své kulturní dědictví.

Klíčová slova

humanismus, bible, nepokojná doba, Jednota bratrská, tiskárna Jednoty bratrské, Kralice, přínos Bible kralické, edice Bible kralické, nakladatelství Bible kralické

ANNOTATION

This diploma thesis deals with the cultural-historical context of the creation of the Bible of Kralice and with the life of this relic itself. The thesis acquaints the reader with the period in which the Bible of Kralice originated, but also focuses on artists of the Bible of Kralice, the Unity of the Brethren. This thesis also deals with the Czech editions “Šestidílky”, “Jednodílky” and New Testament. At the same time it acquaints the reader with benefits of the Bible of Kralice. It includes a chapter about today's relationship of Brethren to the Bible of Kralice, which includes the points of view of today's Brethren on their cultural heritage.

Key words

Humanism, Bible, troubled time, the Unity of the Brethren, printer of the Unity of the Brethren, Kralice, benefits of the Bible of Kralice, edition of the Bible of Kralice, publisher of the Bible of Kralice

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Bible.....	13
3	Kulturně-historický kontext vzniku Bible kralické	15
3.1	Humanismus.....	15
3.1.1	Období raného humanismu.....	16
3.1.2	Období vrcholného humanismu	17
3.2	Nepokojná doba	18
3.3	Jednota bratrská.....	21
3.3.1	Vyznání.....	21
3.3.2	Vznik Jednoty bratrské a její vývoj	26
3.3.3	Tiskárna od Ivančic až do Lešna	32
3.3.4	Jednota bratrská dnes.....	35
3.4	Osobnosti, které souvisí se vznikem Bible Kralické.....	39
3.5	Historie Kralic	45
4	Život Bible kralické	50
4.1	Edice Bible kralické	50
4.1.1	Nakladatelé	51
4.1.2	Šestidílná Bible kralická.....	53
4.1.3	Jednodílná Bible kralická	54
4.1.4	Nový zákon.....	58
4.2	Přínos Bible kralické	62
4.3	Dnešní vzpomínka na Jednotu bratrskou a Bibli kralickou	67
4.4	Dnešní vztah českých Bratří k Bibli kralické.....	76
5	Závěr	83
6	Seznam zdrojů.....	85
7	Seznam příloh	87

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Domek Na Sboru

Obrázek 2 – Pomník Jana Ámose Komenského

Obrázek 3 – Nová hospoda

Obrázek 4 – dům, vedle kterého stával dům, kde Jan Blahoslav přeložil Nový zákon

Obrázek 5 – základy domu, ve kterém Jan Blahoslav přeložil Nový zákon

Obrázek 6 – pomník věnovaný Janu Blahoslavovi a Novému zákonu

Obrázek 7 – Památník Bible kralické

Obrázek 8 – Kralická tvrz

Obrázek 9 – rakev, ve které byly nalezeny ostatky Jindřicha Kralického

Obrázek 10 – část erbu Jindřicha Kralického

Seznam zkratek

FLÚ KKS AV – Kabinet pro klasická studia Filosofického ústavu AV ČR

BFBS – Biblická společnost britská a zahraniční

CEP – Český ekumenický překlad

B21, NBK – Bible – překlad 21. století

CSP – Český studijní překlad

SNC – Slovo na cestu

KMS – Nový překlad Bible Křesťanské misijní společnosti

ŘKC – Římskokatolická církev

ŘEKC – Řeckokatolická církev

CASD – Církev adventistů sedmého dne

CČE – Českobratrská církev evangelická

CČSH – Církev československá husitská

CB – Církev bratrská

Seznam tabulek

Tab. 1 – sbory Jednoty bratrské

Tab. 2 – názvy Jednodílky

Tab. 3 – nakladatelství Jednodílky

Tab. 4 – nakladatelství Nového zákona

1 Úvod

Diplomová práce se zabývá kulturním, historickým a literárním kontextem vzniku Bible kralické, samotným životem této památky a nepochybným přínosem Bible kralické pro českou kulturu. To je zároveň i cílem práce. Dalším cílem je seznámit čtenáře s životem Bible kralické a jejím dobovým kontextem tak, aby se tato práce mohla stát základním studijním materiálem pro studenty a nadšence humanitních oborů, kteří mají zájem více studovat Bibli kralickou.

K tématu jsem se propracovala dlouhou cestou. Původně jsem chtěla psát o motivu smlouvy v Bibli kralické, avšak nenalezla jsem publikaci, která by čtenáře komplexně seznámila s Biblí kralickou, tedy jejím vznikem, přínosem, jejími edicemi atd. Proto jsem se rozhodla vyplnit tuto mezeru diplomovou prací, a téma jsem změnila.

Nejeden autor se s oblibou ohlížel svými texty do stinných stránek historie české kultury. Proto nás nemusí překvapit, že se téma vzniku a pronásledování Bible kralické velmi často objevuje v krásné literatuře. Můžeme říci, že kontext vzniku a působení této památky se stává inspiračním zdrojem pro několik literátů. Jedním z nich byl také rodák z Hronova, Alois Jirásek, jenž ve své knize F. L. Věk píše o Bibli kralické takto: *Postavilťe Žalman džbáněk náhle na lavici, a nechav všeho, otevřel okénko a sáhl ven na dřevěný jeho polštář, kde ležela tlustá kniha v tmavohnědé kůži svázaná. Otevřel ji, nahlédl do ní a chvatně ji prohlížel, vnitřek, listy obracel, na přídeští dlouho hleděl - pak bezděky, sklapnuv knihu, oči do výše obrátil, jako by nebesům děkoval. Obličej jeho všecek oživil, oči se vyjasnily. Chvatně usedl ke stolu na starou židli s vyřezávaným lenochem a opět a opět starou knihu přehlížel.*

Je to ona! Ano je, je! Stará bible, kterou měl rod jeho po několik pokolení. Tu ty rudé a blankytné iniciálky, tu ty obrázky, hrubé dřevoryty, ... - ano, ano, staří milí známí. A tu na přídeští! Tam starochův zrak tkvěl nejdéle

*a četl, jakoby po prvé, vážně, s pohnutím odshora dolů vybledlé to písmo
několikera rukou, z počátku dosti úhledné, čím dále však tím drsnější, hrubší.*

*To psaly ruce jeho předků, to čítávaly nejedny oči, a nejedny oči také
plakaly nad touto starou knihou, hledající v ní útěchu, nebo když pravice
zaznamenávala smutnou zprávu na paměť budoucímu rodu. Tu byla celá historie
jeho rodu, stručná sic, ale mluvná.¹*

Svou práci otevírám citátem z knihy F. L. Věk nejen proto, že nás román upozorňuje na těžký život Bible kralické, stejně tak jako má diplomová práce, ale také proto, že ze zvoleného citátu je cítit nekonečná úcta Žalmana, člena Jednoty bratrské, k Bibli kralické. Citát poukazuje na skutečnost, že se tato kniha stala pro soudobé členy Jednoty bratrské útěchou a vzpomínkou. Diplomová práce upozorňuje, že útěšná funkce není jediným přínosem Bible kralické. Postupným řazením kapitol čtenář odkrývá další podstatné přínosy této památky.

Diplomovou práci zahajuji krátkou kapitolou o *Bibli*. Seznamuje nás se základními informacemi o nejprodávanější a nejpřekládanější knize světa. Za touto kapitolou následuje *Kulturně-historický kontext vzniku Bible kralické*, kde se zabývám nejen obdobím humanismu a nepokojnou dobou vzniku Bible kralické, ale také se zaměřuji na Jednotu bratrskou a osobnosti s ní spojené. V poslední řadě se tato kapitola věnuje historii obce Kralice.

Druhá část diplomové práce, *Život Bible kralické*, se zabývá edicemi a přínosem této Bible. Kapitola se také věnuje tomu, jak obce, které stály u zrodu Bible kralické, dnes vzpomínají na Jednotu bratrskou a její dílo. Kapitola rovněž odpovídá na otázku, jaký vztah mají dnešní Bratří² k Bibli kralické.

Informace čerpám z odborné literatury, která je uvedena v seznamu použité literatury na konci diplomové práce, ale také získávám informace z audio nahrávek vložených do archívu Českého rozhlasu. V bádání po Bibli kralické mi pomohl pobyt na Moravě, kde jsem získala informace nejen

---

¹ JIRÁSEK, A.: *F. L. Věk I.*, str. 85.

² Píši *Bratří* s velkým písmenem, neboť se takto sami oslovují. Pravopisně správně by bylo *bratří*.

o životě této památky, ale také Jednoty bratrské, která stála u vzniku Bible kralické. Zavítala jsem do moravských obcí Ivančice a Kralice, kde se snaží uchovávat vzpomínku na Jednotu a na Bibli. V Kralicích jsem navštívila Památník Bible kralické, kterým mne provedla správkyň této instituce a poskytla mi cenné informace a materiály ke zpracování diplomové práce. Památník Bible Kralické byl vystaven v šedesátých letech dvacátého století a je objektem Moravského zemského muzea, jenž rozvíjí svou badatelskou činnost o Kralicích, Bibli kralické a Jednotě bratrské. Navštívila jsem také městy Kunvald, kde se nachází Domek Na Sboru, který slouží jako muzeum Jednoty bratrské.

Také jsem se dotazovala sborů Jednoty bratrské na informace těžko dohledatelné v odborné literatuře. Vytvořila jsem soubor otevřených otázek a tento soubor jsem elektronicky zaslala všem sborům Jednoty bratrské v České republice. Pro zpracování kapitoly *Edice Bible kralické* používám Souborný katalog Národní knihovny, kde jsem si vyhledala pojem „Bible kralická“, ale i přesto mi Souborný katalog vyhledal i jiné překlady, proto jsem Bible musela dále třídit. Ze všech nalezených Biblí kralických jsem vybrala pouze ty, které jsou napsány v češtině. Výsledek mého hledání jsem dále třídila na Jednodílku, Šestidílku a samostatně vydaný Nový zákon. Tyto tři typy jsem dále členila podle názvu a podle nakladatelství. V závěru diplomové práce dochází k reflexi výsledků práce.

2 Bible

Diplomovou práci zahájím pár slovy o nejvydávanější knize v dějinách lidstva, tedy *Bibli*, někdy označované jako *Písmo*, či *Boží slovo*, nebo *Knih knih*. Označení *Knih knih* si můžeme vysvětlit tak, že 66 knih je svázáno do knihy jedné. Proto odborníci *Bibli* chápou jako knihovnu svatých knih a nebojí se konstatovat, že podobná kniha v historii lidstva neexistuje.

Název *Bible* pochází z řeckého slova *Biblia*, což v překladu znamená knihy, či listy. Tyto knihy byly psány v rozpětí šestnácti století a své čtenáře si našly v různých věkových kategoriích: děti, mládež, dospělí i senioři.

Knihu knih dělíme na Starý a Nový zákon. Starý zákon obsahuje 39 knih a Nový zákon zahrnuje 27 knih. Starý zákon byl psán ve dvou jazycích, hebrejštině a aramejštině, a spadají tam následující knihy: 5 knih Mojžíšových (*Genesis, Exodus, Leviticus, Nemueri, Deuteronomium*), *Knihy historické* (*Jezue, Soudců, Rút, 1. Samuelova, 2. Samuelova, 1. Královská, 2. Královská, 1. Letopisů, 2. Letopisů, Ezdráš, Nehemjáš, Ester*), *Knihy Básnické* (*Jób, Kniha Žalmů, Kniha Přísloví, Kniha Kazatel, Píseň Písní*), *Proroci* (*Izajáš, Jeremjáš, Pláč, Ezechiel, Daniel, Ozeáš, Jóel, Ámos, Abdijáš, Jonáš, Micheáš, Nehum, Abakuk, Sofonjáš, Egeus, Zacharjáš, Malachjáš*). Nový zákon byl sepsán v řečtině, ve kterém nalezneme následující knihy: *Evangelia* (*Matouš, Marek, Lukáš, Jan*), *Skutky apoštolů, Epištoly: Římanům, 1. Korintským, 2. Korintským, Galatským, Efezským, Filipským, Koloským, 1. Tesalonickým, 2. Tesalonickým, 1. Timoteovi, 2. Timoteovi, Titovi, Filemonovi, Židům, Jakubův, 1. list Petrův, 2. list Petrův, 1. list Janův, 2. list Janův, 3. list Janův, List Judův*), *zjevení Janovo*, Pokud Bible obsahuje deuterokanonické knihy, navyšuje se počet o devět knih. Deuterokanonické knihy (*Tóbit, Júdit, Přídavky k Ester, Kniha Moudrosti, Sírachovec, Báruk, Přídavky k Danielovi, 1. Makabejská, 2. Makabejská*) nejsou součástí Bible kralické, protože ta čerpala z hebrejského kánonu, ve kterém deuterokanonické knihy nebyly součástí.

Důležitým mezníkem v Bibli je narození Ježíše Krista. Zatímco Starý zákon vznikl před příchodem Ježíše Krista, Nový zákon je sepsán až po jeho příchodu. Autorem Bible je samotný Bůh, ale na sepsání této knihy se podílelo jistě více než čtyřicet lidí. Kniha byla psána v Asii, v Africe a Evropě a vznikala postupně, nikoli najednou.

Jak jsem již zmínila, Bible je nejrozšířenější knihou na světě, tudíž nás nebude překvapovat, že je přeložena do téměř 2500 jazyků. Tato kniha byla také první knihou vytištěnou na tiskařském stroji vynalezeném Gutenbergem. Do vynálezu knihtisku byla přepisována ručně.

Mezi poselství knihy patří, že svět není hříčkou přírody, ale za jeho stvořením stojí Bůh. Bible také nabízí pomoc člověku. *V bibli všechno ukazuje k bohu. Středem není člověk ale bůh, pán nebe a země. On jedná. Tvoří tento svět a zachovává jej. Staví do něho člověka a opatruje ho. Když se mu člověk vymyká, znovu jej k sobě přivádí, napomíná, podpírá. Přeje nám pokoj, ale ne trápení. Když se naplnil čas, přišel z lásky na tento svět Pánu Ježíši, aby člověka osvobodil a nabídl mu věčný život.*³

Jak jsem již zmínila, je přeložena do téměř 2500 jazyků, tudíž tuto knihu můžeme chápat jako nejvíce překládanou psanou památku. Vyjmenujme si zvláště tři historické překlady Bible na našem území. Prvními překladateli Bible u nás byli Cyril a Metoděj, kteří ji přeložili do staroslověnštiny. Druhým překladem Bible na našem území je Bible kralická (1579–1594 Šestidílka, 1613 Jednodílka), o které je diplomová práce. Třetím překladem je Bible svatováclavská (1677–1715).

Mezi moderní překlady spadají Český ekumenický překlad a Bible – překlad 21. století, Český studijní překlad, Slovo na cestu a Nový překlad Bible Křesťanské misijní společnosti.

---

³ ČAPEK, V.: *Historie Bible*, str. 6.

3 Kulturně-historický kontext vzniku Bible kralické

3.1 Humanismus

Než se začneme zabývat humanismem, definujme si nejprve pojem renesance. Použiji slova Jacoba Burckhardta, který ve své knize *Die Kultur der Renaissance in Italien* definoval pojem renesance jako objevení světa a člověka. Renaissance vznikla v Itálii na konci 13. století, ale dobu působení této epochy bychom zařadili do 14.–16. století. Renaissance byla charakteristická příklonem a vzkříšením antiky. Antika se stává jakýmsi ideálem bytí člověka, stává se cílem, jehož chce kultura dosáhnout.⁴

Renesancí budeme rozumět kulturní proces, který se šířil během 15. století z Toskánska po celé Itálii a odtud s různou silou do jiných evropských zemí, okouzlených podmanivou směsí učené zvědavosti, umělecké krásy a společenské vytříbenosti... Pojem humanismus ponecháme vyhrazen pro intelektuálně estetické hnutí, které - nesené obdivem ke klasickému starověku - vytvořilo mezinárodní obec učenců a literátů spatřujících v antických autorech zdroj univerzální vzdělanosti a v antické humanitě vzor pro vlastní život... Reformaci se pokusíme postihnout - potud, pokud se stává činitelem literárních dějin - jako náboženské hnutí, které od poloviny 14. století usiluje o nápravu katolické církve v duchu evangelií a během 15.–16. století se institucionalizuje v řadě evangelických (reformovaných) církví, rozrůzněných podle různých konfesí...⁵

Citace z *České literatury od počátků k dnešku* nám tedy sděluje, že renesance je kulturní epocha, která zahrnuje sochařství, malířství architekturu a další umění; zatímco humanismus je spíše myšlenkový směr, který plodí literaturu. Posledním pojmem z citace je reformace, což je náboženské hnutí.

---

⁴ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 103.

⁵ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 105.

3.1.1 Období raného humanismu

Raný humanismus můžeme datovat mezi lety 1471–1526. Toto rozmezí kopíruje časové období vlády Jagellonců.⁶ Období raného humanismu rozdělím na latinský a český, tak tomu je i v publikaci *Česká literatura od počátků k dnešku*. Domnívám se, že zmíněné dělení je přehledné, proto ho využiji i v mé diplomové práci.

Do **latinského raného humanismu** spadají knihy jako *Dialogus* od Jana z Rabštejna; od Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic jmenujme *Žalobu k sv. Václavu* (1489), *Elegie o jeho putování*, filozofickou prózu *O lidské ubohosti* (1495), *O lakotě* (cca 1500), *O štěstí* (cca 1500); od Jana Dubravia známe dílo *Rada zvířat* (1520) a také jeho *Dějiny Království českého... v 33 knihách* (1552) a *O rybnících* (1547).⁷

Do **českého raného humanismu** spadají zvučná jména Viktorina Kornela z Všehrd, který byl autorem knihy *O práviech, o súdiech i o dskách země české knihy devatery* (1499). Věnoval se však zároveň překladatelství autorů Jana Zlatoústého a Cypriana. Dalšími autory byli Ctibor Tovačovský z Cimburka, který vydal *Knihu tovačovskou*, a Jan Hasištejnský z Lobkovic, který roku 1504 publikoval *Zprávu o naučení synu Jaroslavovi*. Poslední dva autoři, jež si budeme jmenovat v souvislosti s českým raným humanismem, byli Mikuláš Konáč se svou knihou *Pravidlo lidského života* (1528) a Jan Češka, který roku 1500 vydal knihu *Řeči a naučení hlubokých mudrců*.⁸

---

⁶ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 106.

⁷ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 112.

⁸ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 114.

3.1.2 Období vrcholného humanismu

Období vrcholného humanismu datujeme mezi lety 1526–1620. Opět si ho rozčleníme na humanismu latinský a český. **Latinský vrcholný humanismus** produkuje převážně příležitostnou poezii: *oslavné básně na osoby, města, země, svatební gratulace, vzpomínky na zesnulé, básně provázející nově vydávané knihy atd.*⁹ Dokládá to například báseň *Čechie* Jana Campana Vodňanského z roku 1616, také básnická sbírka *Čtyři idyly o ročních obdobích* (1616) od Jana Chorinna a *Tři díly básnických pří* od Pavla Litoměřického z roku 1602. Vedle básní a sbírek si jmenujme školní hru *Bretislaus*.¹⁰ Próza však stojí v pozadí. *Latinská próza stojí rozsahem i významem ve stínu básnictví. Velkou část prózy vrcholného humanismu tvoří příležitostné proslovy, protože podle humanistické rétoriky je próza především nástrojem řečnického projevu. Rozsáhlé dopisové celky z té doby souvisí s humanistickým kultem přátelství, jejich vysoká stylistická úroveň s humanistickým kultem krásné formy*¹¹.

Český vrcholný humanismus upřednostňuje *naukové a popularizační knihy. Vydávají je vzdělání, obchodně zdatní, kulturně cílevědomí tiskaři: v Praze zejména Jiří Melantrich a Daniel Adam z Veleslavína, v Prostějově a v Olomouci Jan Günther.*¹² Jmenujme si tedy jako prvního Daniela Adama z Veleslavína a jeho *Kalendáře historický* (1578) vedle kterého stojí další velký humanista Václav Hájek z Libočan, jenž vydává *Kroniku českou*. Nejpodstatnějším zástupcem vrcholného humanismu je bezesporu Jan Blahoslav, o kterém se dočtete více informací v kapitole *Osobnosti, které souvisí se vznikem Bible kralické*. Jmenujme si v této podkapitolce alespoň jeho knihy:

---

⁹ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 114.

¹⁰ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 114.

¹¹ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 115.

¹² LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 116.

*Filipiku proti misomusům, Akty jednoty bratrské, Nový zákon vnově do češtiny přeložený 1564, Vady kazatelův (cca 1570), Grammatika (1571), Musica, tj. Knížka zpěvákům náležitě zprávy v sobě zavírající (1558).*¹³ V této době samozřejmě vznikala *Bible kralická*, o které je tato práce.

Poslední tři jména podstatných humanistů píšících česky je Václav Budovec z Budova s *Antialkorán* (1614), Mikuláš Dačický z Heslova a jeho *Paměti* (1626) a *Prostopravda* (1620), a Šimon Lomnický z Budče, který napsal *Kupidovu střelu, Pejchu života a Tobolku zlatou*.¹⁴

3.2 Nepokojná doba

Kapitola *Nepokojná doba* je pouze krátkým exkurzem do doby vzniku Bible kralické. Jedná se o základní události, které se odehrály v pozadí našeho tématu. Čtenář může namítnout, že v kapitole věnované Jednotě bratrské se také zabývá nepokoji v českých zemích, ale ta zahrnuje klíčové momenty, které bezprostředně ovlivnily vznik Bible kralické.

Kniha *Vládci českých zemí. Historie panovnického trůnu Čech i Moravy*¹⁵ informuje, že jsme do humanismu vkročili s Jagellonci. Jagellonci vládli v Čechách od roku 1471 až do roku 1526. Po vymření Jagellonců se dostali k moci Habsburkové, konkrétně Ferdinand I. Habsburský, který odstartoval vládu Habsburků v českých zemích. V slavnostní přísaze sdělil, že *bude dbát privilegií země české a chránit stavovské svobody. To druhé nemyslel příliš vážně,*¹⁶ protože zároveň *zřizoval tajnou radu jako nejvyšší vládní úřad a dvorskou radu jako orgán poradní. Obě tyto instituce byly nadřazeny dosud existujícím stavovským orgánům. Ferdinand I. tím učinil závažný krok k posílení*

---

¹³ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 119.

¹⁴ LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J: *Česká literatura od počátků k dnešku*, str. 121.

¹⁵ BAUER, J.: *Vládci českých zemí. Historie panovnického trůnu Čech a Moravy*. Praha: Beta, 2004.

¹⁶ BAUER, J.: *Vládci českých zemích*, str. 184.

*ústřední panovnické moci, což – jak se ukázalo – nepřijali čeští páni a měšťané právě s pochopením.*¹⁷

V roce 1547 vypukla Šmalkaldská válka. Ferdinand chtěl pomoci svému bratrovi Karlovi, který válčil proti německým protestantským stavům. Tato pomoc ale vyprovokovala vášně mezi stavy na našem území (také protestantští stavové) a Ferdinandem, neboť stavy nechtěly uvolnit finanční pomoc pro Karla V. *Když však dorazila do Prahy zpráva o porážce protestantského vojska u Mühlbergu jednotkami Karla V., stavovský odboj se prakticky rozpadl. Začátkem července 1547 obsadil Ferdinand Prahu, ...*¹⁸

Po Ferdinandovi I. na český trůn nastoupil jeho syn, Maxmilián II., který je podstatný pro mou diplomovou práci tím, že inklinoval k luteránství¹⁹. Usedl nejen na český trůn, ale i trůn uherský i císařský. *Vydal sice mandát proti Jednotě bratrské, ale vzhledem ke své náboženské toleranci se o jeho provádění příliš nestaral.*²⁰ Zemřel roku 1576 a ještě téhož roku k moci nastoupil jeho syn, Rudolf II. Za vlády Rudolfa II. se Praha stala kulturním centrem, kam se sjížděla celá Evropa, a to díky Rudolfově vášni k umění. Tato vášně ho ovládala natolik, že zapomínal na svůj prvotní úkol, vládnout.

Jeho bratr Matyáš ze svého postavení místodržícího ve Vídni roku 1606 přislíbil náboženskou svobodu lidu. A uzavřel mír s Uhry i s Turky. Kvůli těmto dvěma politickým tahům se Matyáš stal nepřítelem Rudolfa II., který se cítil být pokořen, neboť jeho bratr byl nyní více uznáván než samotný císař. Matyáš začínal pomýšlet nejen na královskou korunu, dokonce i na císařskou. Proto se vydal s armádou do Čech. Rudolf předstoupil před stavy s krátkým projevem. Díky tomuto výstupu s ním začaly sympatizovat. *Matyáši, když se k němu nepřidala česká šlechta, nezbylo než s nešťastným Rudolfem vyjednávat. A tak*

---

¹⁷ BAUER, J.: *Vládci českých zemích*, str. 184.

¹⁸ BAUER, J.: *Vládci českých zemích*, str. 184.

¹⁹ Protestantské vyznání, vychází z myšlenek Martina Luthera. Těmito myšlenkami se nechala inspirovat i Jednota bratrská.

²⁰ BAUER, J.: *Vládci českých zemích*, str. 187.

25. června 1608 v libeňském záměčku, na dohled od pražských hradeb, podepsali oba habsburští bratři mír. Rudolf zároveň postoupil Matyášovi uherskou korunu a moravské markrabství. Zbývaly mu už jen císařská a česká koruna.²¹

Rok 1609 je pro mou diplomovou práci stěžejní, neboť nekatoličtí šlechtici nechtěli ctít nařízení, jak se mají modlit, vyžadovali tedy náboženskou svobodu, o kterou žádali na zemském sněmu. Pod výhrůzkou ozbrojených sil Rudolf podepsal *Majestát*. Pokořený Rudolf nejen českými nekatolickými stavy, ale i svým bratrem, toužil po pomstě. Proto s pomocí biskupa Leopolda táhl do Prahy za pomstou. Stavové ale požádaly Matyáše o pomoc a díky jeho pomoci Rudolfovu armádu zahnavy. Do karet stavům a Matyášovi hrála smrt Rudolfa II.

Kdo jiný by měl nastoupit za Rudolfa II. na trůn než jeho bratr Matyáš, který měl podporu nejen ze strany stavů, tak ze strany habsburské rodiny? Roku 1611 se stal českým králem a roku 1612 císařem.

Matyáš v budoucnu nechtěl dodržovat Rudolfův *Majestát* a jeho chování k nekatolickým občanům to jen potvrzovalo. Proto Jindřich Matyáš Thurn²² v květnu 1618 svolal protestantské stavy ke schůzce, kde se domluvili o další pražské defenestraci, kterou i následně provedli.

Za stavovské povstání byli nekatoličtí stavové potrestáni porážkou v bitvě na Bílé hoře a následnou popravou 27 českých povstalců. Po stavovském povstání následovala třicetiletá válka, která dlouhá léta drancovala českou zemi. Mnoho českých vzdělanců odešlo za hranice, do emigrace, kde mohli svobodně vyjadřovat svá náboženská přesvědčení.

---

²¹ BAUER, J.: *Vládci českých zemí*, str. 195.

²² člen protestantských stavů

3.3 Jednota bratrská

3.3.1 Vyznání

Než se začneme zabývat vznikem této církve, vyložíme si nejprve pojem Jednoty bratrské. Víme, že se jedná o reformační církev, ale Ústava Jednoty bratrské ji dále definuje jako církev *protestantskou*²³, která se jako *přímá dědička staré i obnovené Jednoty bratrské hlásí k odkazu české i světové reformace*.²⁴ Ústava dále zdůrazňuje autoritu písma, jako vztyčný bod, tedy podstatný znak této církve. Co si představit pod pojmy autorita Písma? Písmo se pro Jednotu bratrskou stává nejvyšší autoritou a členové Jednoty bratrské slibují, že budou činit to, co jim Písmo přikazuje. Zároveň se Jednota zavazuje ke službě nejen Bohu, ale i lidem.

Členy Jednoty bratrské mohou být osoby, které jsou starší osmnácti let a věří v Ježíše Krista. Součástí přijímání je křest, na základě křtu pokřtěná osoba přijímá učení a řád církve Jednoty bratrské. V Ústavě se také píše, že *o přijetí rozhoduje správce nebo rada starších příslušného sboru*. (odstavec 3)²⁵ Pokud jedinec vystoupí z církve Jednoty bratrské, je vyloučen, či zemře, automaticky zaniká i jeho členství v Jednotě.

Zaměříme se také na vyznání Jednoty bratrské, které je blíže popsáno v již zmíněné *Ústavě* v paragrafu čtyři. Píše se zde, že pokud se jedinec touží stát jedním z Bratří, při vstupu musí přijmout vyznání *Moravian Church – Unitas Fratrum*²⁶. Jednotlivá vyznání buď parafrázuji z již zmíněného dokumentu, či přímo cituji v následujícím odstavci.

V paragrafu čtyři se o vyznání Jednoty bratrské píše, že tato církev je povolána k hlásání evangelia²⁷ Ježíše Krista, na kterém je založeno celé bytí

---

²³ Evangelická církev, která vznikla z reformace.

²⁴ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2014-12-5]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info/upload/files/UstavaJB09.pdf>.

²⁵ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2014-12-5]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info/upload/files/UstavaJB09.pdf>.

²⁶ Unitas Fratrum – Jednota bratrská, Moravian church – Moravská církev

²⁷ líčení života a skutků Krista

Jednoty. Bez vůle Pána tedy nemůže tato církev existovat. *Věříme a vyznáváme, že Bůh se zjevil jednou provždy ve svém Synu Ježíši Kristu; že náš Pán vykoupil svou smrtí a svým vzkříšením nás i celé lidstvo a že mimo něj není spasení. Věříme, že je nám přítomen ve Slovu a ve svátostech, že nás řídí a sjednocuje svým Duchem a tak nás formuje v Církev.*²⁸ V citaci je explicitně řečeno, že bez Krista by se Jednota bratrská nikdy nezformovala v církev, protože by nebylo ani Písmo, ani toho, kdo by Bratří řídil a kdo by je sjednotil. Pro Jednotu bratrskou je podstatný právě Nový zákon, který popisuje vše, co se stalo po Kristu.

*Slyšíme jeho výzvu k následování a prosíme, aby nás použil ve své službě. On nás navzájem spojuje a skrze poznání, že jsme údy jeho Těla, nám dává ochotu ke vzájemné službě. Ve světle Boží milosti se poznáváme jako církev těch, kdo hřeší. Denně potřebujeme odpuštění a žijeme jedině z milosti Boží v Ježíši Kristu, našem Pánu. On nás vykupuje z naší osamocenosti a sjednocuje nás v živou Církev Kristovu.*²⁹ Ježíš Kristus se tedy stává hybnou silou Jednoty bratrské, je tmelícím prvkem, bez kterého by Jednota nebyla jednotou. Víra v Boha Otce, Syna i Ducha svatého tvoří základ této reformační církve. Je důležité uvědomit si, že spasení člověka nespočívá pouze v dokonalém dodržování řádu, ale také v božím milosrdenství.

Jak jsem již zmínila výše, nejvyšší autoritou pro Jednotu bratrskou je Písmo, proto ho musíme jmenovat i v souvislosti s vyznáním. Tím, že Jednota bratrská hlásá evangelium Ježíše Krista, pomáhá uchovávat svědectví o Kristu a pomáhá uchovávat knihu, jejíž autorem je samotný Bůh. Pro Jednotu bratrskou je proto vykládání Písma tak důležité.

V souvislosti s vyznáním se v paragrafu čtyři *Ústavy Jednoty bratrské* obhájí název církve. Tedy proč Jednota je právě Jednotou? Cílem Jednoty

---

²⁸JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2014-12-5]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info/upload/files/UstavaJB09.pdf>.

²⁹JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2014-12-5]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info/upload/files/UstavaJB09.pdf>.

bratrské je jednota v církvi. Bratří tedy mají v názvu své církve vytyčený svůj cíl. *Věříme a vyznáváme, že Církev je jedna. Její jednota je dána v jednom Pánu Ježíši Kristu, Bohu a Spasiteli. Zemřel, aby mohl sjednotit rozptýlené děti Boží. On, jako živý Pán a Pastýř, vede své stádce k jednotě. Vůlí našeho Pána je, aby křesťané s horlivostí a láskou hledali a dokazovali svoji jednotu v něm. Uprostřed našeho společenství poznáváme, jak nám tato jednota byla zaslíbena i dána za úkol.*³⁰ Opět se tedy setkáváme s myšlenkou, že ve středu Jednoty bratrské stojí postava Ježíše Krista, která ze skupiny křesťansky smýšlejících lidí vytvoří jednotnou církev. Úkolem členů Jednoty je zůstat právě tou jednotnou církví a sjednotit všechny křesťany, jak se ukáže v následující citaci z Ústavy. Podstatná je láska k Ježíši Kristu a důležité je svědectví o něm. *Uznáváme, že různé církve obdržely prostřednictvím Kristovy milosti množství darů. Toužíme po tom, abychom se mohli jedni od druhých učit a společně se radovat z bohatství lásky Kristovy a moudrosti Boží. Vyznáváme, že máme svůj podíl na vině, která se projevuje neutěšeným a rozděleným stavem křesťanstva. Pro takovou roztržičnost jsme sami překážkou pro zvěst a moc evangelia. Uvědomujeme si nebezpečí samospravedlnosti i nelaskavého odsuzování druhých. Protože jsme - spolu s ostatními křesťany - poutníky na cestě k setkání s naším přicházejícím Pánem, vítáme každý krok, který nás přiblíží k cíli - jednotě v něm. On sám nás zve ke společenství svého stolu a touto cestou vede Církev k jednotě, kterou zaslíbil. Svou přítomností ve večeři Páně činí naši jednotu v něm zjevnou a jistou již dnes.*³¹

Dále se v Ústavě píše, že Bratří nediskriminují jakékoliv pohlaví, sociální postavení a etnické původy, protože Jednota nabízí pomoc jakémukoliv člověku. Jejím cílem je, aby našla pro lid to nejlepší a aby lid vedla k světovému míru. Neuznává jakoukoliv moc, která by odmítala existenci Krista.

---

³⁰ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2014-12-5]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info/upload/files/UstavaJB09.pdf>.

³¹ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2014-12-5]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info/upload/files/UstavaJB09.pdf>.

Musíme také zmínit pět hodnot Jednoty bratrské, které jsou součástí již zmíněného vyznání, jež jsem citovala výše: navázání na apoštolské kořeny, autenticita života, život ve smlouvě, zaměření na potřeby společnosti, sdílení obrazu Ježíše³². Jednou z hodnot je život ve smlouvě. (Je tím míněna smlouva viz níže. Tuto smlouvu uzavřela Jednota bratrská s Bohem již v Kunvaldu.) Tato smlouva obsahuje jednotlivá rozhodnutí, která člen akceptuje při vstupu do této reformační církve a jíž se drží po celou dobu členství. Dovolím si *Smlouvu věrnosti Hospodinu* citovat.

- *Rozhodujeme se následovat Ježíše Krista, Božího Beránka, a vyznáváme, že On sám jediný je Pánem Církve, nejvyšším Pastýřem a Strážcem našich duší.*
- *Rozhodujeme se mít v úctě a vážnosti Písma Staré a Nové smlouvy – Bibli, která je jediným pravidlem učení a víry Jednoty bratrské. Je životodárným Slovem, a proto formuje náš život.*
- *Rozhodujeme se střežit odkaz našich otců i poznání Boží milosti, které bylo darováno nám, a toto dědictví žít věrně, statečně a se zralou odpovědností.*
- *Rozhodujeme se chodit před Hospodinem v tichosti, pokoře a bázni. Vydáváme Bohu své životy, aby mohl obnovovat svou Církev na apoštolském a prorockém základě.*
- *Rozhodujeme se navzájem napomínat, povzbuzovat a sloužit si darem od Krista, milostnou kázní, abychom Pána následovali s upřímným a čistým srdcem, bez kompromisu s hříchem.*
- *Rozhodujeme se přinášet evangelium lidem kolem nás a beze strachu a v moci Ducha svatého tomuto světu svědčit o jedinečném vykoupení v Kristu.*

---

³² JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2015-1-5]. Dostupné z: http://www.jbcr.info/index.php?option=com_content&view=article&id=94&Itemid=109.

- *Rozhodujeme se navzájem opatrovat ve víře v Pána Ježíše Krista a potvrzovat ve spravedlnosti, která je z Boha, přebývat v lásce a mít naději v živém Bohu. V tom nám pomáhej Bůh Otec, Syn i Duch svatý. Amen.*³³

Pokud bychom měli v krátkosti shrnout citovanou *Smlouvu věrnosti*, mezi jednotlivé body bude spadat následování Ježíše Krista, tedy Bratří činí to, co se dočítají v Písmu, neboť Písmo je souhrn pravidel, které mají dodržovat. Toto dílo je každý z členů Jednoty bratrské povinen ochraňovat. Domnívám se, že slovo *střežit, ochraňovat* je zde použito i v přeneseném slova smyslu. Myslím si, že je tím míněno čtení a výklad evangelií, protože díky této činnosti se uchovává samotná Jednota bratrská. Pro Jednotu bratrskou je důležité dodržování mravní kázně, duše bez hříchu, neboť dodržováním pravidel a milosti Ježíše Krista může dojít k vykoupení. Hlavní myšlenkou Jednoty bratrské je důraz na *praktický křesťanský život než na učení nebo církevní tradici*.³⁴

V rámci diplomové práce jsem všem sborům Jednoty bratrské v České republice rozeslala soubor otevřených otázek. V souboru naleznete otázky týkající se osoby, která dotazník vyplňuje, dále otázky zaměřující se na dnešní sbory Jednoty bratrské a otázky týkající se Bible kralické. V oblasti, která se zabývá Jednotou bratrskou, jsem se sborů dotazovala, jak by definovaly podstatu církve Jednoty bratrské. Resp. na kterých základech tato církev stojí. **Sbor v Mladé Boleslavi** odpověděl: *Věřím, že na Biblických základech, Biblickém učení a životě, který je v souladu s tímto učením.* Další odpověď přišla od **sboru ve Vratislavicích nad Nisou**: *Dnešní Jednota bratrská v ČR stojí na Apoštolsko-prorockém základu.* **Sbor v Semilech** odpověděl, že stojí na *osobním vztahu*

---

³³ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2015-1-5]. Dostupné z: http://www.jbcr.info/images/stories/smlouva_vernosti_2003.pdf.

³⁴ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská Semily* [online]. Semily: Jednota bratrská, © 2015 [vid. 2015-1-5]. Dostupné z: <http://www.jbsemily.cz/o-jednote-bratske/>.

s Ježíšem Kristem a závazném a vykazatelném vztahu v rámci místního sboru. Odpovědi souhlasí s vymezením vyznání Jednoty bratrské. Sbor v Mladé Boleslavi poukazuje hlavně na Písmo a dodržování toho, co jest v Písmu psáno. Sbor ve Vratislavicích nad Nisou odkazuje na sjednocení církví v postavě Krista, což je základem apoštolsko-prorockého hnutí. V této souvislosti jsem se sborů dotázala na profilaci Jednoty bratrské oproti ostatním církvím. **Sbor v Mladé Boleslavi** odpověděl: *Jsme součástí Kristova těla – jak v České republice, tak i v celém světě. Sbor ve Vratislavicích nad Nisou* mi na položenou otázku zareagoval následovně: *To je pro mě těžké objektivně popsat, protože znám ostatní církve jen povrchním způsobem. Určitě je jedna z charakteristik, a možná i určitá profilace dnešní Jednoty bratrské v ČR, civilnost a snaha prakticky sloužit tomuto národu. Sloužit jednotlivým městům, kde se sbory nachází a lidem, kteří tam žijí. Nejsme církví uzavřenou ve svých kostelech, nebo modlitebnách. Jsme církev otevřená lidem, sloužící, přinášející křesťanské hodnoty rodinám, mladým lidem, seniorům, lidem na okraji společnosti i těm dobře zaopatřeným. Zároveň jsme církví zaměřenou na vzájemnou službu, péči i kázeň uvnitř jednotlivých sborů.* Odpověď Vratislavické Jednoty bratrské poukazuje na to, že jde o církev, která se zabývá misijní činností, jejíž cílem je probuzení. Jednota bratrská slouží těm, kteří pomoc potřebují. Šíří boží slovo všem lidem bez rozdílu.

V poslední řadě budu citovat **semilskou** Jednotu bratrskou, která necítí žádnou profilaci vůči ostatním církvím: *Pokud vím, tak se vůči ostatním církvím nijak nevymezujeme a nesrovnáváme. Pouze jsou církve, se kterými nespolupracujeme na praktické rovině.*

3.3.2 Vznik Jednoty bratrské a její vývoj

Jednota bratrská je a byla náboženskou menšinou, jejíž počátek můžeme hledat mezi lety 1457–1458 v městysu Kunvald, který se nachází ve východních Čechách. Vznikala v období po husitských válkách a pocházela z učení Petra

Chelčického³⁵, který zavrhl násilí k dosažení náboženského cíle. Proč ale vznikala Jednota bratrská? *Kompromisní postoj strany podobojí ústil do polovičatosti ve věcech učení i v církevní praxi, v níž se nadto projevoval mravní úpadek mnohdy ne nepodobný tomu, jenž vedl ke vzniku reformních snah. Za těchto okolností mnozí lidé právem spatřovali v postoji církve podobojí zradu původního husitského požadavku – poslušnost Božího slova přede všemi jinými autoritami.*³⁶ Stalo se tak z touhy po opravdovém křesťanském životě, neboť v polovině 15. století se od strany podobojí začínají distancovat skupiny lidí, které jsou nespokojeny se současným stavem mravního úpadku strany pod obojí. Jednalo se o malou skupinu, kterou spojovala touha zažít boží království. Rozhodli se, že budou činit to, co čtou v Bibli.

Jak jsem již zmínila výše, Jednota bratrská vznikala v Kunvaldu, kam roku 1458 odešli první Bratři, aby se zde usadili. Musíme si jmenovat Jana Rokycana, který za vznikem Jednoty bratrské stojí, neboť se přimluvil u Jiřího z Poděbrad, aby se Bratři v Kunvaldu mohli usídlit. Jan z Rokycan byl arcibiskupem církve podobojí, který si uvědomoval mravní stav této církve a svým mravokárným kázáním motivoval své posluchače ke změně. Vůdcem se stal bratr Řehoř.³⁷

Tato reformační církev byla nejprve v očích věřících odmítanou sektou. Souviselo to s faktem, že se sami vyčleňovali ze společnosti, odmítali řemesla, která vyrábí luxusnější zboží, a také do svých řad nebrali kohokoliv, ale pečlivě

---

³⁵ reformátor, pacifista, spadá do evangelické tradice

³⁶ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská* [online]. Turnov: Jednota bratrská, © 2013 [vid. 2015-1-8]. Dostupné z:

http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/historie_jednoty_bratske.pdf.

³⁷ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská* [online]. Turnov: Jednota bratrská, © 2013 [vid. 2015-1-8]. Dostupné z:

http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/historie_jednoty_bratske.pdf.

si vybírali. Jejich styl života byl velmi prostý, ale postupem času získávali své přívržence, a stali se tak hodnotnou církví.³⁸

První pronásledování českých Bratřích proběhlo v letech 1460–61, tedy krátce po vzniku Jednoty bratrské. Důvodem byla inklinace k tábořským myšlenkám, dalším důvodem mohla být snaha Jiřího z Poděbrad sáhnout si na korunu římského krále. Touto cestou chtěl ukázat, že vyplení kacířství ze země. Vyplenění kacířů se ale nekonalo, neboť je doloženo, že roku 1464 si Bratři vytvořili základ své církve. Základem Jednoty bratrské bylo, že Bratři budou konat to, co se píše v Božím slovu. Tři roky poté si zvolili své kněze: Matěje z Kunvaldu, Eliáše z Chřenovic a Tůmu z Přelouče. Rok po zvolení kněžích, tedy roku 1468, se rozpoutala další vlna pronásledování, která trvala až do roku 1471.³⁹

Za vlády Ladislava Jagellonského došlo k náboženskému uvolnění, které vedlo k rozrůstání Jednoty bratrské. Uvolnění ale netrvalo dlouho. Rok 1508 byl pro Jednotu bratrskou krutým časem, neboť vyšel mandát svatojakubského sněmu, který zakazoval veškerou činnost Jednoty bratrské. Uzavíraly se kostely a pálily se bratrské knihy. Zároveň s tímto rokem přišel pro Jednotu nejkrutější zákaz, zákaz tisku bratrských knih. I přes vlnu zmíněných zákazů a nařízení, vliv této reformační církve paradoxně stále rostl.⁴⁰

V první polovině 16. století začala Jednota bratrská více tíhnout k luterství, díky kterému umožnila, aby i bohatí a výše postavení mohli být součástí Jednoty, aniž by se museli zříkat svého majetku.

Jednota bratrská se s Lutherem radila a uznávala jeho stanoviska: *ospravedlnění jsme jen na základě Boží milosti, a ne ze svých skutků. Bratři se*

---

³⁸ ČESKÁ TELEVIZE. *Česká televize* [online], Praha: Česká televize, © 1996–2015 [vid. 2015-1-5]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10391170572-pod-ochranou-zerotinu/>.

³⁹ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská* [online]. Turnov: Jednota bratrská, © 2013 [vid. 2015-1-8]. Dostupné z: http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/historie_jednoty_bratske.pdf.

⁴⁰ Dílo tiskařů Jednoty bratrské. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002.

však přece obávali, aby toto stanovisko nevedlo k pohodlí a k lenošnému spoléhání na Boží dobrotivost... Později začali s velkým zájmem naslouchat ohlasu Kalvínovy reformace... Ale silněji přijímali podněty ženevské reformace teprve po Kalvínově smrti. Od sedmdesátých let posílají své studenty místo do luterského Wittenberku do kalvinského Heidelbergu... V Kalvínově díle našli to, co postrádali u Luthera, radostné podřízení celého soukromého, církevního i státního života Božím rozkazům. Všechno má být obepjato přísnými řády, čerpanými z Písma. Pánu Bohu musí člověk sloužit den ze dne, ať je kdekoli, s mravní vážností a opravdovostí. Nikde nemůžeš svrhnout ze sebe tuto odpovědnost... Bratři úplně nepodlehli kalvinismu. Nehnali svoji teologii do tak promyšlených důsledků jako Kalvín, a nedostali se do takové tvrdosti při církevní kázni jako v Ženevě a jinde. Byli prostší v myšlení a v praxi tišší, pokornější, byli evangeličtější. V pozadí bratrského úsilí zůstával stále především zákon Kristovy lásky.⁴¹

Rok 1547 byl opět rokem plným pronásledování, neboť stavy, které se v té době hlásily k Jednotě bratrské, odmítly pomoci katolíkovi Karlu V. v boji s německými protestanty. Jednalo se o Šmalkaldskou válku. Tento fakt se stal důvodem, proč pronásledovat Jednotu bratrskou. I proto v padesátých letech 16. století docházelo k emigraci Bratří do ciziny, kde získávali podporu u známých rodů, máme na mysli rody pánů z Lipé nebo ze Žerotína.

Bratrský sbor si zakládal na vzdělání, není proto překvapivé, že u sborů se většinou vybudovala i škola. Tím, že školy byly financovány ze stran měšťanů a šlechty, si Jednota bratrská brzy mohla dovolit založit své vlastní gymnázium, kterému se říkalo akademie. Tím si otevřely cestu k dalšímu vzdělávání svých žáků.

Jednota bratrská byla velmi vyspělým systémem školství, například děti brali do řemeslných dílen, aby se učily řemeslům. Snažili se v dětech rozvíjet schopnosti a dovednosti, zejména v oblastech hudby, zpěvu a umění. K další

---

⁴¹ ČAPEK, V.: *Historie Bible*, str. 78.

známce vyspělosti přispívá fakt, že v bratrských školách se mohla vzdělávat i děvčata, ale školu navštěvovaly i děti obyčejných lidí společně s bohatými.⁴²

S růstem vzdělání Jednoty se prudce zvyšovala i touha po dalších knihách, které nebyly až tak dostupné. Knihy byly nutné i pro obhajobu činnosti Jednoty bratrské.⁴³ Nastala totiž doba, kdy se lidé více a více uchylovali k božimu slovu a chtěli dosáhnout cíle božího království, proto se Jednota bratrská začala rozšiřovat o své řady. Psané slovo bylo pro Jednotu bratrskou pokladem. Uvědomovala si, že nejlépe může šířit své myšlenky do společnosti právě tiskem knih. To, že i spodina mohla do rukou dostat tak velké knihy, znepokojovalo katolickou církev, která získala povolení k tomu, aby potlačila jakékoliv náboženské hnutí, které není katolické.

Jednota bratrská byla jednou z nejpronásledovanějších náboženských reforemací. Proto po bitvě na Bílé hoře mnoho Bratrů opustilo své domovy a odešlo do exilu. *Zvláštní a rozsáhlou kapitolou mezi bratrskými exulanty tvoří Moravští bratři, kteří mají sbory ve všech světadílech naší planety. Kořeny se starou vlastí nebyly zcela přervány, například v USA zpívají ze zpěvníku, který obsahuje přes třicet různých písní původní Jednoty bratrské, včetně kunvaldské zakladatelské Radujme se vždy společně z roku 1458.*⁴⁴ Ti, co zůstat museli, byli nuceni potlačit svou víru. To se ale nepodařilo, neboť i přes zákazy Bratří tajně četli svou bratrskou Bibli. Museli tak v tajnosti žít celé století. Na začátku 18. století několik rodin našlo ochranu ve vystavěné osadě, Ochranově (Herrnhut), kterou najdeme v Sasku. (na panství Mikuláše Ludvíka Zinzendorfa).⁴⁵

---

⁴² ČESKÁ TELEVIZE. *Česká televize* [online], Praha: Česká televize, © 1996–2015 [vid. 2015-1-5]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10391170572-pod-ochranou-zero-tinu/>.

⁴³ MITÁČEK, J.; BRODESSER, S.; FIŠER Z.: *Dílo tiskařů Jednoty bratrské*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002.

⁴⁴ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 10.

⁴⁵ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská* [online]. Turnov: Jednota bratrská, © 2013 [vid. 2015-1-8]. Dostupné z: http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/historie_jednoty_bratske.pdf.

Po obnově Jednoty bratrské v Sasku ve 20. letech 18. století se v 30. letech vyslali misionáře do různých zemí: Ostrov sv. Tomáše, Grónsko, Amerika atd. Dnes současná členská základna světové Jednoty bratrské je rozdělena do čtyř regionů, a to takto:

- *africký region má 70 % členské základny Unitas Fratrum*
- *karibský region má 21 % členské základny Unitas Fratrum*
- *americký region má 6 % členské základny Unitas Fratrum*
- *evropský region má 3 % členské základny Unitas Fratrum*⁴⁶

Pro Jednotu bratrskou můžeme zvolit ekvivalenty jako houževnatost, zarputilost a věrnost, neboť uchovávala Bibli v dobách, kdy lidu byla nařizována katolická víra. Svého pokladu, Bible, se nedokázali vzdát. Byla centrem, ke kterému se shlukovaly utajené skupinky lidí i přes přísné zákazy. Byla cenností, kterou si předávali z generace na generaci. Pokud se Bible v domácnosti našla, následovala tvrdá sankce: spálení knihy, násilí a vězení. Proto bývalá pečlivě schovávána, například v trámech, ve zdech či ohništi. O knize, která byla pro katolíky nebezpečná, hovoří jezuita František Mateřovský: *“Prohlídky a vyšetřování, která jsem vedl poslední dobou, mne nutí dosvědčit zálučný růst kacířského hříchu, který se vkrádá do Prahy a na různá místa diecéze... a především pak je vidět skutečný kořen veškerého zla, jímž jsou kacířské knihy, v Čechách se množí a ukrývají na nejrůznějších místech. Jsou zděděny po předcích a v počtu ještě větším přinášeny z kacířských krajín. Nejúčinnějším prostředkem je zničit je.”*⁴⁷

Rok 1861 se stal pro Jednotu bratrskou průlomovým, neboť byl vydán protestanský patent. V roce 1870 se tak v Potštejně mohl založit první obnovený sbor Jednoty bratrské. Následovaly další sbory: V Dubé u České lípy, v Ústní

---

⁴⁶ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2015-1-5]. Dostupné z:

http://www.jbcr.info/index.php?option=com_content&view=article&id=100&Itemid=125.

⁴⁷ ČÁP, P. (ed.): *Bible v životě církve*, str. 22.

nad Orlicí, Praze, Jablonci nad Nisou, Duchcově, Turnově, Mladé Boleslavi, Nové Pace a v Herzogwaldu.⁴⁸

Jednota bratrská se v rámci Rakouska-Uherska dočkala i státního uznání, které definovalo Jednotu bratrskou jako církev. Mohla tedy užívat názvů Evangelická církev bratrská či Ochránovská církev bratrská. V roce 1921 získala oficiální název, Jednota bratrská.

Od roku 1946 pak měla Jednota bratrská v Československu i vlastní biskupy, prvním byl zvolen Václav Vančura. Dnes Jednota opět zakládá školy a výročními akcemi se vrací do dob minulých.⁴⁹

3.3.3 Tiskárna od Ivančic až do Lešna

Jak jsme již zmínila, tím, že se zvyšovalo vzdělání Jednoty, zvyšovala se tak i touha po dalších knihách, které byly velmi těžko dostupné, ale zároveň nutné pro obhajobu činnosti Jednoty bratrské. Jednota bratrská počala zdůrazňovat vzdělání, proto vždy v každém městě, kde se nacházel sbor Jednoty bratrské, otevírala se zároveň bratrská škola. Přitom si Bratří uvědomovali, že finance k produkci těchto škol, jsou nezbytné, proto otevírali své školy i pro měšťany a šlechtu, jejichž rodiny finančně podporovaly vzdělávání, které zaštiťovala Jednota bratrská. S rozvojem bratrského učení samozřejmě souvisí i produkce knih. Pár let po vynálezu knihtisku Gutenbergem začala tuto technologii Jednota bratrská používat. Uvědomovala si, že nejlépe může šířit své myšlenky do společnosti právě tiskem knih.

První jméno, které je spojeno s knihtiskem na Moravě, bylo Jan Dubčanský, který pro Jednotu bratrskou tiskl v Náměšti nad Oslavou. Jednota

---

⁴⁸ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská* [online]. Turnov: Jednota bratrská, © 2013 [vid. 2015-1-8]. Dostupné z:

http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/historie_jednoty_bratske.pdf.

⁴⁹ JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská* [online]. Turnov: Jednota bratrská, © 2013 [vid. 2015-1-8]. Dostupné z:

http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/historie_jednoty_bratske.pdf.

ale chtěla disponovat svou vlastní tiskárnou, proto se v druhé polovině šestnáctého století zrodila tiskárna patřící Bratřím v městě Ivančice.⁵⁰

Ivančická tiskárna zahájila svou tiskařskou činnost v roce 1562. Prvním mužem za tiskařským stolem se stal Václav Solín. Po odchodu Václava Solína se k tiskařskému stolu postavil Zachariáš Solín, který se zároveň podílel i na tisku Bible kralické. Svého věhlasu se dostalo i řezbáři Matěji Sabinu Drahotušskému. Tiskárna se stává centrem Jednoty bratrské, z něhož vycházely modlitební knížky, biblické texty, hymny atd. V Ivančicích fungovala tiskárna mezi lety 1562–1578. Vyprodukovala celkem 17 titulů a 19 svazků knih.⁵¹

Vyvstává otázka, jak poznáme, že knihy tištěné v Ivančicích byly tajné? Tyto knihy totiž nikdy neuváděly, kde byly vydány. *Pouze v nich bylo uvedeno označení “In Hortula”, “V Zahrádce”.*⁵² *Jednota samotná, aby aspoň částečně vystoupila z anonymity, používala emblém. Ve smyslu sebereprezentace jako církve a vydavatele. Bratři si vybrali za svůj symbol, stojícího beránka uprostřed trnové koruny. Symbol odkazuje na Krista Spasitele, který za nás vědomě zemřel na kříži. Trnová koruna pak bývá považována za symbol Kristova utrpení nebo také symbol Kristova triumfu a jeho panování. Trnová koruna patří k tzv. Arma Christi, tedy k nástrojům Kristova umučení. Samotný symbol můžeme spatřit v prvních pěti dílech Bible kralické vydávané od roku 1579 až do roku 1594, na titulních stránkách, které jsou totožné. Symbol beránka je vložen do malé kovové kartuše v horní části stránky.*⁵³

Rok 1577 se stal pro Ivančickou tiskárnu osudným a zlomovým. Katolický biskup, který cíleně jednal proti Jednotě bratrské, se dozvěděl, co Ivančice ve svém nitru ukrývají, rozhodl se tedy poslat do moravského města

---

⁵⁰ MITÁČEK, J.; BRODESSER, S.; FIŠER Z.: *Dílo tiskařů jednoty bratrské: katalog expozice v Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslavou*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002.

⁵¹ MITÁČEK, J.; BRODESSER, S.; FIŠER Z.: *Dílo tiskařů jednoty bratrské: katalog expozice v Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslavou*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002.

⁵² KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 20.

⁵³ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 47.

inspekci. Bratří o tomto záměru dostali informaci, a proto museli tiskárnu přestěhovat, a to na kralickou tvrz.⁵⁴

Dalším důvodem, proč se tiskárna přesunula do Kralic, nebyla pouze samotná netolerance katolíků vůči Jednotě bratrské, ale postavení vrchnosti v Kralicích, v čele s Janem starším ze Žerotína. Tyto dvě podmínky byly pro běh tiskárny natolik důležité, že se tiskárna musela odstěhovat do klidnější části Moravy, do Kralic.⁵⁵ V Kralicích se Jednota bratrská mohla také setkat s několika problémy. Problémem mohla být početná skupina osob, která se věnuje jiné činnosti, než zemědělské. Jednou z dalších námitek, proč nestěhovat tiskárnu z Ivančic do Kralic, mohla být důležitá a velmi frekventovaná silnice, která vedla z Brna do Třebíče.⁵⁶ *Pokud totiž chtěla kralická vrchnost do vesnice přivést skupinu duchovních osob, které by se samy nezabývaly zemědělstvím, musela pro ně také najít zdroje příjmů a obživu. Zatímco bratrská akademie v Ivančicích byla nejspíše převážně financována ze školného, které jí platili otcové jejich šlechtických studentů, byl chod kralické tiskárny i dalších činností provozovaných na kralické tvrzi nejspíše částečně hrazen z prodeje knih, z větší části však nepochybně z peněz v té či oné formě poskytovaných zdejší vrchností.*⁵⁷ I přesto se Kralice staly centrem Jednoty bratrské a můžeme také říci, že centrem duchovních Bratří. Kralice se staly i edičním a biblickým centrem Jednoty bratrské, neboť sem dojížděli i dodavatelé, kteří kralickým Bratrům prodávali zboží potřebné ke knihtisku.⁵⁸

Kolik se vytisklo knih v bratrské tiskárně, přímo souviselo s financováním ze strany členů Jednoty bratrské. Knihy, které byly vydávány tiskárnou Jednoty bratrské, sloužily pro její členy.

---

⁵⁴ MITÁČEK, J.; BRODESSER, S.; FIŠER Z.: *Dílo tiskařů jednoty bratrské: katalog expozice v Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslavou*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002.

⁵⁵ MITÁČEK, J.; BRODESSER, S.; FIŠER Z.: *Dílo tiskařů jednoty bratrské: katalog expozice v Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslavou*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002.

⁵⁶ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 20.

⁵⁷ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 19.

⁵⁸ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 24.

O bytí Jednoty bratrské v Kralicích víme jen velmi málo informací. Víme, že Bratří byli velmi pracovití, měli přesně stanovený čas na modlitby, nosili velmi střídmy oděv, střídmostí vynikali i v jídle. Synonymem pro Jednotu bratrskou je pojem kázeň, díky které je Jednota uznávaná i v zahraničí.⁵⁹

Po bitvě na Bílé hoře procházela krajem císařská armáda, která přepadla Kralice. Tiskárna tak musela být přeložena do náměšťského zámku. Zde moc dlouho nepobyla, protože byla převezena po několika letech do Přerova a záhy po tomto přesunu, byla převezena do polského Lešna. *V Lešně se členové Jednoty bratrské usadili už v roce 1550 a založili zde školu, která byla po příchodu exulantů přeměněna v gymnázium. Jeho rektorem se stal Jan Amos Komenský. Ten se také ujal řízení bratrské tiskárny, působící v rámci gymnázia.*⁶⁰ V roce 1656 vypukl v Lešně zuřivý požár, který spálil knihovnu J. A. Komenského a společně s ní zanikla i tiskárna. Komenský v roce 1660 obnovil bratrskou tiskárnu, ale již neměla žádný vzhlas, spíše se stala symbolem známé kralické tiskárny.

3.3.4 Jednota bratrská dnes

Dnes Jednota bratrská čítá 27 sborů a 4 misijní místa v České republice. V Čechách nalezneme 24 sborů Jednoty bratrské, na Moravě se nacházejí dva sbory a v moravsko-slezské Ostravě nalezneme jeden sbor. Zmíněná čtyři misijní místa jsou v Dobříví, Hrádku nad Nisou, Mnichově Hradišti a Sobotce. Ani jeden sbor či misijní místo se nenachází na Vysočině, v Karlovarském, Jihočeském a Olomouckém kraji.

---

⁵⁹ MITÁČEK, J.; BRODESSER, S.; FIŠER Z.: *Dílo tiskařů jednoty bratrské: katalog expozice v Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslavou*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002

⁶⁰ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 25.

Tab. 1 – sbory Jednoty bratrské

Česká republika	kraj	města	počet sborů
ČECHY	Královéhradecký	Dobruška, Nová Paka, Rychnov nad Kněžnou	3
	Liberecký	Česká Lípa, Frýdlant v Čechách, Hejnice, Chrastava, Liberec-Ruprechtice, Liberec-Růžodol, Lomnice nad Popelkou, Nové Město pod Smrkem, Nové Město pod Smrkem – Nevo Dživípen, Semily, Turnov, Vratislavice nad Nisou	12
	Pardubický	Choceň, Ústí nad Orlicí	2
	Plzeňský	Nýrsko	1
	Praha	Praha	1
	Středočeský	Benešov u Praha, Mladá Boleslav, Týnec nad Sázavou	3
	Ústecký	Jirkov, Krupka	2
	MORAVA	Zlínský	Holešov
Jihomoravský		Ivančice	1
MORAVA-SLEZSKO	Moravskoslezský	Ostrava	1

V této tabulce si můžete vyhledat, v kterých krajích naleznete sbory Jednoty bratrské a v jakém počtu, také se můžete podívat, ve kterých městech se tyto sbory nacházejí.

Z tabulky vyplývá, že ač se Jednota bratrská v dobách vzniku Bible kralické shromažďovala v moravských Ivančicích a později v Kralicích, dnes se většina sborů nachází v Čechách. Na Moravě jsou pouze tři. Na tuto situaci jsem

se zeptala sborů Jednoty bratrské. Na mou otázku zareagoval sbor ve **Vratislavicích nad Nisou**. *Ačkoli je Jednota bratrská historicky spjatá s Moravou, dnes má sbory především na Liberecku a potom ve východních Čechách. Osobně neznám všechny důvody, ale jedním z nich bude určitě velké „probuzení“ křesťanů právě skrze Jednotu bratrskou v Liberci v devadesátých letech a s tím spojené zakládání sborů v okolí Liberce. I do ostatních sborů v Čechách byl často povolán služebník právě ze sboru v Liberci. Je nutné napsat, že po bitvě na Bílé hoře byla Jednota bratrská v českých zemích rozprášena a mnoho, především právě Moravanů, uteklo do exilu. I proto je dnešní rozložení sborů Jednoty bratrské v ČR jiné, než v historii.* Odůvodnění, které mi poskytl správce sboru ve Vratislavicích, odkazuje na historické události, jež opravdu mohly zapříčinit jiné rozmístění sborů. Správce sboru v **Mladé Boleslavi**, mi poskytl podobnou odpověď. Také tvrdí, že dnešní rozmístění sborů je dáno historicky. *Po Bílé hoře musela Jednota z českých zemí odejít. Obnovená Jednota bratrská se k nám šířila z Německa a (dnešního Polska), proto je hodně sborů v Čechách. Jednota bratrská utrpěla odsunem Němců po 2. světové válce, kdy některé „německé“ sbory úplně zanikly – minimálně jeden z nich byl na Moravě.* Správce sboru ve **Frýdlantu** dodal: *usilovně se modlíme a pracujeme na změně, ale vše je na Bohu.*

Dříve propukaly náboženské boje. Proto mě zajímalo, jak je tomu dnes? Jaký vztah má Jednota bratrská k ostatním církvím? Správce sboru ve **Vratislavicích** odpověděl: *Osobně mám mnoho přátel v ostatních církvích a v tomto ohledu mám tedy vztah k ostatním církvím jednoznačně kladný. Jsme koneckonců jedna Kristova církev. Před Bohem nejsou rozdíly na základě denominace. Máme pouze různé úkoly a způsob práce. Vztah ostatních církví v ČR k Jednotě nedokážu jednoznačně říct. Jistě jsou církve, které Jednotě bratrské ČR nedůvěřují, protože jsme možná pro mnohé příliš civilní, což může být, obzvláště pro tradičněji se projevující církve, nepochopitelné. Jistě mohou být i jiné důvody pro nedůvěru, ať osobní, nebo na základě způsobu práce, ale to je otázka spíše na ně. Jednota bratrská má v ústavě jasně deklarovaný respekt*

*k ostatním církvím, jako součástí velkého Kristova těla. Myslím, že okolní církve, které dobře znají naši práci, mají i k nám vztah dobrý. Odpověď mi na stejnou otázku poskytl sbor v **Mladé Boleslavi**: Tady v Mladé Boleslavi máme s ostatními církvemi vztahy „nadstandardní“. Jedenkrát za měsíc máme s ostatními představiteli církví (Řkc⁶¹, Řekc⁶², CASD⁶³, CČE⁶⁴, CČSH⁶⁵, CB⁶⁶) pracovní snidani, kde se přátelsky sdílíme o naši práci. Pořádáme společně ekumenické akce – Modlitební týden za jednotu křesťanů, Noc kostelů, ekumenický ples aj. Semilský sbor odpověděl odlišně: Pokud vím, tak se vůči ostatním církvím nijak nevymezujeme a nesrovnáváme. Pouze jsou církve, se kterými nespolupracujeme na praktické rovině.*

Nadále mě zajímalo, zda se Jednota bratrská nějakým způsobem liší od Jednoty bratrské, díky které vznikla Bible kralická. **Vratislavický sbor** mi odpověděl: *Dnešní Jednota bratrská v ČR se jednoznačně hlásí k odkazu prvotní Jednoty bratrské a tedy i k období kolem sepsání Bible kralické. Liší se samozřejmě vlivem na České země. Tehdy měla Jednota bratrská za sebou již nějaké období působnosti. Přinášela vzdělání, sociální práci apod. Vyrůstali v ní osobnosti jako Jan Blahoslav, Jan Ámos Komenský a mnoho dalších. To, co je v dnešní Jednotě bratrské ČR ale stejné, je její snaha sloužit České zemi, přinášet hodnoty, vzdělání, kulturu. Samozřejmě, že hlavním cílem Jednoty bratrské v dějinách i dnes je nést zvěst o skutečném, vzkříšeném, živém Ježíši Kristu, kterému záleží na této zemi, na lidech v ní. Historická i dnešní Jednota to však dělá civilním způsobem, službou druhým, hledáním potřeb lidí, poskytování odpovědí na důležité životní otázky a nabízením křesťanských hodnot, které tak moc dnešní doba postrádá. Sbor v **Mladé Boleslavi** na otázku zareagoval takto: Žijeme o několik století později. V jiné společnosti. Způsoby práce staré a dnešní*

---

⁶¹ Římskokatolická církev

⁶² Řeckokatolická církev

⁶³ Církev adventistů sedmého dne

⁶⁴ Českobratrská církev evangelická

⁶⁵ Církev československá husitská

⁶⁶ Církev bratrská

*Jednoty nemohou být stejné. Co však stejné je, je snaha přiblížit lidem Krista jako zachránce každého člověka. Ukazovat lidem na Boha, jeho lásku a zájem o každého člověka. Semilský sbor poukázal na konkrétní události: ...Dnešní Jednota se vypořádává s neblahým dědictvím (katolicismus, nacismus, komunismus ...), které poznamenalo náš národ, včetně křesťanů. Jednota bratrská v době vydání Bible kralické čerpala z kulturního, duchovního a morálního dědictví předešlých generací. O to jsme my přišli a nyní to pracně dobýváme zpět. Jako v návaznosti na semilský sbor odpovídá správce sboru v **Nové Pace**: *Tehdy byla daleko/mnohokrát větší, pracovala pod ochranou některých šlechticů. Dnes je stále ještě malá a po období totality se teprve rozvíjí a hledá některé cesty a nastavení ke službě.**

I dnes je pro Jednotu bratrskou vzdělávání hlavním faktorem života. V Čechách dnes existují dvě základní školy (Liberec, Nová Paka), jedna střední škola (Chrastava), poté Jednota bratrská založila svou Akademii, kterou pojmenovala po Janu Blahoslavovi (Liberec) a také se zabývá zájmovou vzdělávací činností ve Středisku volného času Narnie.

3.4 Osobnosti, které souvisí se vznikem Bible Kralické

Osobnosti, o kterých pojednává tato kapitola, se určitým způsobem podílely na vzniku Bible kralické, proto jim věnuji samostatnou kapitolu. U každé osobnosti si vysvětlíme, proč se jí zabýváme a jak přispěla ke vzniku této památky.

Vše začalo v jednom moravském městě, v Ivančicích, u pera **Jana Blahoslava**, proto si ho i v této kapitole jmenujme přednostně. Narodil se roku 1523 v Přerově, kde později studoval na bratrské škole. Na univerzitě ve Wittenbergu se seznámil s Lutherem a toto seznámení Jana Blahoslava ovlivnilo natolik, že se rozhodl přeložit Nový zákon. Zemřel roku 1571 v Moravském Krumlově.

Postava Jana Blahoslava je pro Jednotu bratrskou klíčová, a to nejen proto, že Blahoslav byl v roce 1557 zvolen biskupem Jednoty bratrské, ale hlavně pro svou touhu dát českému jazyku kvalitní překlad Nového zákona. Touha byla naplněna vlastnoručním překladem. Stalo se tak v jednom domě v Ivančicích, v ulici Ve Sboru.⁶⁷ *V době, do níž se narodil Blahoslav, bylo už evropské písemnictví prosáklé humanistickými proudy, jež v oboru filologie přinesly zejména rozšířenou znalost řeckého a hebrejského jazyka, i zájem o textově srovnávací práci s tendencí po dosažení textu nejlepšího, nejpůvodnějšího. Byly už také po ruce nutné pomůcky k takovým pracím, slovníky, gramatika a v oboru biblistickém polyglotní edice i překlady v národních jazycích... Toho všeho mohl Blahoslav využít, a – jak víme z příběhů jeho života – používal od mládí co nejhojněji, svými četnými studijními cestami po evropských universitách, pilným shledáváním nejnovější světové odborné literatury i obsaženou korespondenci se zahraničními učiteli.*⁶⁸ Citace potvrzuje, že Blahoslav měl nejlepší předpoklad k tomu, vytvořit český nový překlad Nového zákona z původní řečtiny. Výrazně však pomohl i překladatelům Starého zákona, neboť jim vytvořil *Grammatiku: Příklad a pravidlo pravé češtiny budoucím zákona páně Starého vykladačům, a zvláště synům mým v Pánu milým, pozůstaviti zdálo se mi netoliko býti užitečné, ale i téměř povinné.*⁶⁹ *Grammatiku* autor chápe jako své poslání. Citovaná Blahoslavova slova tvrdí, že *Grammatika* bude užitečná pro budoucí překladatele Starého zákona. Označuje je jako *Staré vykladače*. Překladatelé tak získávají jazykovou normu, jež po dobu překládání mohou využívat. A tak se skutečně i stalo, neboť *vykladači* Starého zákona opravdu dodržovali vysoký jazykový styl Jana Blahoslava. V knize *Kralice* Mirjam Bohatcová píše: *Jestliže Blahoslav neprovedl sám překlad Starého zákona, vykonal pro něj všechny teoretické předpoklady a tím jej svým pokračovatelům v pravém slova smyslu umožnil. Bez*

---

⁶⁷ více o tomto domu v kapitole *Dnešní vzpomínka na Jednotu bratrskou*

⁶⁸ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 52.

⁶⁹ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 52.

jeho důkladné teoretické přípravy nebyli by mohli Kraličtí dospět k výsledkům tak vynikající úrovně.⁷⁰ Jan Blahoslav tedy svým pokračovatelům připravil půdu pro překlad Starého zákona.

Mezi jeho díla můžeme řadit: *Filipiku proti misomusům*; *Nový zákon vnově do češtiny přeložený*; *Vady kazatelův*; *Naučení mládencům k službě Kristu a církvi jeho se oddávajícím v Jednotě bratrské*; *Grammatika česká*; *Musica, to jest knížka zpěvákům náležitě zprávy v sobě zavírající*; *Šamotulský kancionál* a *Kancionál Ivančický*.

Pokračujme další významnou osobností, **Janem Ámosem Komenským**, kterého si jmenujme vedle Jana Blahoslava jako hlavního představitele Jednoty bratrské. Jednotou bratrskou je prostoupen celý jeho život. Narodil se do bratrské rodiny; byl vychováván v bratrské škole; v bratrské škole v dospělosti působil jako správce, a to nejen v českém Přerově, ale také v německém Fulneku; stal se bratrským seniorem a ochranitelem tiskárny Jednoty bratrské v polském Lešně. Jan Ámos Komenský psal i tzv. útěšné spisy, které ho udržovaly ve víře v těžkém období jeho soukromého života, ale také v nelehkých dobách Jednoty bratrské. Jmenujme si následující spisy: *Truchlivý*, *Labyrint světa a ráj srdce*, *Kšaft umírající matky Jednoty bratrské*.

V Komenském vidíme Učitele národů, pedagoga, teologa, spisovatele a básníka, školského reformátora, autora učebnic, didaktických příruček a teorií o výchově. Jeho život byl protknut několika tragickými událostmi, stal se třikrát vdovcem, zemřely mu děti na mor, nemohl žít v rodných Čechách a byl nucen žít v exilu, v polském Lešně a v holandském Amsterdamu. Podstatným pro tuto kapitolu se stává také proto, že pomohl s přestěhováním tiskárny a bratrské knihovny do Lešna, kde se snažil obnovit tiskařskou slávu Jednoty bratrské.

Delší osobností Jednoty bratrské je **Jan starší ze Žerotína**, jenž koupil Kralickou tvrz od Jindřicha z Kralic, jak jsme se již dozvěděli v kapitole *Historie*

---

⁷⁰ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 53.

Kralic. Díky Janu ze Žerotína se Jednota bratrská měla v nepokojných dobách kam ukrýt a Kralice se tak staly hlavním sídlem a centrem Jednoty bratrské.

Jeho syn, **Karel Starší ze Žerotína**, se narodil roku 1564 v Brandýse nad Orlicí a byl kolébán v šlechtické kolébce. Je jasné, že Karel starší ze Žerotína měl blízký vztah k Jednotě bratrské už tím, že jeho otec byl hlavním podporovatelem sboru. Dostalo se mu nejen domácího českého vzdělání, ale vzdělával se i v zahraničních univerzitách. To, že byl vzdělaný, dokládají jeho cesty po Itálii, západní Evropě, po Ženevě, Bazileji, kde studoval, a dále doplním univerzitu ve Štrasburku. Cestoval i po dalších zemích, jakými byly Nizozemí, Anglie a Francie. Díky svému postavení, moravského zemského hejtmána, si mohl dovolit posílat žáky a studenty škol Jednoty bratrské do zahraničí na studia. Můžeme hovořit o tom, že se stal ochráncem vzdělávání českých Bratří a jejich potomků. Byl ve své době nejmocnějším mužem na Moravě.

Důležitými mezníky v životě Karla Staršího ze Žerotína se staly stavovské povstání a třicetiletá válka. V těchto těžkých dobách Karel Starší ze Žerotína stále pomáhal Jednotě bratrské nejen finančně, ale také svým postavením, díky kterému se mohl přimluvit na povoláních místech. Nastal ale rok 1628, ve kterém vyšel mandát, jenž vyhostil Jednotu bratrskou z Čech. Karel Starší ze Žerotína mohl zůstat v Čechách, vzhledem ke svému postavení, Žerotín ale odmítá a odchází s Bratřími do exilu. Za osm let po vydání mandátu Žerotín umírá.

Zachariáše Solína si v této práci připomínáme z toho důvodu, že se stal tiskařem, který jako první tiskl v Kralicích. Učil se u mistra bratrského tisku, Václava Solína. Členové Jednoty bratrské v Kralicích povětšinou plnili i nějakou funkci v tiskárně a naopak. Zachariáš Solín byl knězem Jednoty bratrské a také vedoucím v tiskárně. Jeho emblémem byl karafiát. Mezi jeho vytištěné knihy patří *Písně* z roku 1564, *německý kancionál* z roku 1566,

příruční kancionál z roku 1572 a Šestidílka, kterou tiskl anonymně. Emblém do Bible kralické vložil až v roce 1596, a to do jednodílné Bible.⁷¹

*Většina knih Solínovy kralické činnosti je výtvarně nenáročná, zato kvantitou a obsahem drží krok s mnohotvárnými potřebami církve, vystupující v té době střevíce ze své dřívější ilegality.*⁷²

Zachariáš Solín umírá roku 1596, jak je známo, krátce po vydání jednodílné Bible kralické. Zachariáše Solína vystřídal v kralické tiskárně nám neznámý **Samuel Sylvestr**. Jeho emblémem se stal obrázek tří květů ve váze, tento emblém je doprovázen monogramem SS, nebo také SH či SHH.⁷³

*Již počínaje rokem 1604 signuje kralické knihy sám **Václav Elam**, což je nepochybně v souvislosti s nemocí a smrtí Samuela Sylvestra, k níž došlo 25. listopadu 1605. Václav Elam užíval jako tiskař emblému Merkurovy hole mezi dvěma květy.*⁷⁴ Pro mou diplomová práce je klíčovou osobou, neboť za jeho působení v Kralicích roku 1613 vyšla jednodílná Bible, *již končí padesátiletá překladatelská a vykladatelská činnost Jednoty a jejíž revidovaný text se stal základem pro další vydání exulantská.*⁷⁵ Je také klíčovou osobou z toho důvodu, že Elam byl posledním správcem kralické tiskárny před přestěhováním do Náměště, kam se stěhoval společně s tiskárnou roku 1620. Dva roky po stěhování tiskárny Elam v Náměšti umírá. Pro jednotu bratrskou nebyl pouze správcem, ale zároveň i kreslířem a řezbářem.

Mezi další postavy, které se podílely na vzniku Bible kralické, patří **Mikuláš Albrecht z Kaménka**. Byl překladatelem Starého zákona z hebrejštiny, ale také byl zároveň knězem a později děkanem a rektorem filosofické fakulty.

---

⁷¹ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 68.

⁷² FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 68.

⁷³ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 71.

⁷⁴ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 71.

⁷⁵ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 72.

Další osoba, která se podílela na překladu a na vzniku Bible Kralické byl **Lukáš Helic**, který opět vykonával funkci kněze Jednoty bratrské. Helic byl pokřtěný Žid, jenž přešel do reformační církve, Jednoty bratrské.

Pokud si jmenujeme překladatele Starého zákona, jistě nesmíme zapomenout na zvučné jméno **Izaiáše Cibulky**, který se přezdíval Bratr Izai. Bratr Izai se narodil roku 1533 a zemřel ve věku 49 let. Společně s ostatními překladateli stál u zrodu tří dílu Bible kralické. Další osobnosti najdete v následující citaci: *Dokončení a vydání Starého zákona trvalo řadu let. Ondřej Štefan, jenž práci původně vedl, nedočkal se ani vydání prvního dílu, uveřejněného v roce 1579; roku 1582, kdy vyšel díl třetí, zemřel Izaiáš Cibulka, vydání pátého dílu (1588) nepřežili dlouho ani Kapito, Eneáš a Jesen. Dopržení celého díla Novým zákonem (1594) bylo přáno zhlédnout a užít toliko Jiřímu Strejcovi a Janu Efraimovi – po pět šest let zbývajícího jim života, a pak mistru Mikuláši z Kaménka, kdežto Lukáš Helic odešel z Moravy ještě před skončením překladu. Úpravu a vydání dílu šestého, Nového zákona, měl na starosti člen Úzké rady Jan Němčanský.*⁷⁶

Na závěr kapitoly si tedy dovoluji shrnutí osob, které se podílely na šestidílné a jednodílné Bibli kralické. Informace jsou čerpány z *Knihopisu Digital Database*⁷⁷. Na šestidílné Bibli kralické se podíleli jako překladatelé: Ondřej Štefan, Jan Eneáš Boleslavský, Izaiáš Cibulka, Jan Kapita, Jiří Strejc, Albrecht z Kaménka, Lukáš Helic, Jan Efraim, Pavel Jessenius a Jan Blahoslav. Za tiskařský stůl se postavil: Zachariáš Solín a Václav Elam. Odbornost kontroloval: Samuel Sušický a Adam Felín.

Na jednodílné Bibli kralické z roku 1596 se podílel tiskařsky Václav Elam, jako překladatel je v *Knihopisu Digital Database* uveden Jan Blahoslav. Samuel Sušický, Adam Felín a Mikuláš Albrecht z Kaménka jsou uvedeni jako zpracovatelé. Odbornou spolupráci poskytl Jiří Strejc.

---

⁷⁶ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 54.

⁷⁷ dále uváděno obyčejným řezem písma

U jednodílné Bible kralické z roku 1613 jsou dohledatelné dvě osoby: tiskař Václav Elam a překladatel Jan Blahoslav. Podílení se na tvorbě obou Jednodílek je nedohledatelné, proto se domnívá, že informace v Knihopisu také nejsou úplné.

3.5 Historie Kralic

Může se stát, že některý z čtenářů se pozastaví nad tím, proč se v diplomové práci, která se zabývá vznikem a životem Bible kralické, zabírám historií obce Kralice. Číním tak z několika důvodů. Nejpodstatnějším důvodem je učinit práci přehlednou. Pokud mým tématem je Bible kralická, musím také čtenářům představit místo vzniku Bible kralické. To, že Bible kralická vznikala právě v této obci, není náhodou, neboť šlo o promyšlenou strategii Jednoty bratrské. Bez této kapitoly by čtenář neměl podstatné informace, které se vznikem Bible kralické souvisí. Dalším důvodem, proč se zabývám historií Kralic ve své diplomové práci, je, že chci zdůraznit vydatnou historii této malé obce na Moravě, ke které se neustále hlásí, jak jsem již v práci zmínila.

Pro tuto kapitolu budu informace čerpat z knihy *Kralice*. Odpovědnou redaktorkou této knihy je doktorka Vlasta Fialová, jež se stala vedoucí archeologických prací prováděných na kralické tvrzi.

Začneme s vysvětlením názvu obce Kralice. Musíme se ohlédnout až do 11. století, kdy povolání Vratislava II. z rodu Přemyslovců vstoupili na Moravu s cílem upevnit zde královu moc. Povolaná skupina lidí se usídlila právě v Králicích. Název Kralice tedy odvozujeme od slovního spojení „královi lidé“. Tak obec Kralice nad Oslavou vysvětluje svůj název.

Nyní přejdeme k hlavním představitelům historie Kralic. Historické osobnosti budeme jmenovat až od chvíle, kdy získávají přízvisko „z Kralic“ či „Kralický“. Učiním tak z toho důvodu, že předchozí události a postavy s nimi spojené pro mou diplomovou práci nejsou podstatné. Osobnosti v práci zmíněné přispěly k rozvoji obce Kralice tak, aby v budoucnu poskytla útočiště pro

Jednotu bratrskou. Prvním vladykou, kterého budeme jmenovat, je Mikuláš z Kralic, který zplodil šest potomků: Bluda (I.), Víta, Mikuláše (II.), Buška, Jimrama a Racka. Tito synové Mikuláše z Kralic se postarali o rozvinutí statků v okolí Kralic. Potomstvo vystavělo kostel sv. Martina, jež stojí dodnes (románský kostel) a dodnes odkazuje k činnosti Jednoty bratrské svými citáty na svých zdech. Blízko kostela vybudovali také kolem roku 1349 kamennou tvrz. *Rádi bychom znali stavební podobu kralické tvrze, z níž na naše časy se nad povrchem u ní nezachovalo... Než vzhledem k době vzniku obou těchto tvrzí někdy v polovině 14. století můžeme předpokládat, že to byla původně prostá hranolovitá věžová stavení silných zdí z lomového kamene, opevněná valy a vodním nebo suchým příkopem, jak se k nám jejich typ dostal v lucemburské době hojnějším stykem se západní Evropou, zejména s Francií. Takových opevněných kamenných obytných věží bylo u nás tehdy mnoho, třebaže se jich na Moravě zachovalo proti Čechům poměrně málo. – Dvě pěkné jejich ukázky jsou nedaleko Kralic. Tvrzka v Pyšele u Náměště nad Oslavou slouží dnes za sýpku a komoru při zemědělské usedlosti č. 46.*⁷⁸

V sedmdesátých letech 14. století na kralické tvrzi vládne Ješek, jehož dědeček byl již zmíněný Mikuláš z Kralic. Následovníkem Ješka byl jeho synovec, který dostal po svém strýci nejen jméno, ale také kralickou tvrz. Po Ješkovi II. převzal kralickou tvrz jeho syn Jan, který si přidal přízvisko „Morava“. Ten byl vystřídán Vítem III. z Kralic a jeho následovníkem byl později *Blud II., řečený Hron z Kralic*⁷⁹. Jeho syn, Jindřich, *byl posledním z majitelů kralické tvrze, který na ní sídlil.*⁸⁰ Nyní jsme již v 16. století. Vychovatelem Jindřicha z Kralic se stal Beneš Optát z Telče, který vytiskl Blahoslavovu *Grammatiku*, tudíž se můžeme domnívat, jak tvrdí doktorka Fialová, že již Jindřich Kralický měl styky s Jednotou bratrskou. ... *Patřil k obětavým vydržovatelům bratrské vyšší školy pro mladé šlechtice v Ivančicích,*

---

⁷⁸ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 14.

⁷⁹ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 17.

⁸⁰ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 18.

*neboť jeho jméno čteme mezi těmi, kdož se zavázali pravidelnými ročními příspěvky uhrazovat náklad na udržování ivančické akademie, zejména jeho rektora Ezroma Rüdingeru...*⁸¹ Jindřich z Kralic byl rytířem, který se účastnil několika válečných tažení a měl královské styky. Byl ve službách české královny Marie Rakouské, manželky Ludvíka Jagellonského. Díky Jindřichovým cestám do renesanční Francie a Itálie se Jindřich toužil obklopovat honosnou renesancí i doma, v Kralicích. Není proto divu, že kralická tvrz byla ve čtyřicátých letech 16. století změněna v renesanční zámek *nejen na svých kamenných ostěních oken, na zárubních dveří a snad i na skromnější výzdobě arkádové vedle kamen či krbů, jejichž kachle zdobil v elegantně vykroužených renesančních rozvalinách opět znak sedmipéřého orlího křídla, jakých bylo v zemi na tvrzišti nalezeno několik kusů; také uvnitř panoval už asi život veselého renesančního rázu.*⁸² Jindřich z Kralic byl několikrát ženatý, jeho první manželkou byla Judyta z Lomnice, která brzy zemřela. Jindřich z Kralic se tedy oženil znovu. Jeho druhé manželství skončilo nešťastně, neboť mu manželka byla nevěrná se správcem tvrze, když byl Jindřich Kralický na cestách. Milovníka, Bohuslava Hodického z Hodic čekal krutý osud, rozčtvrcení. Nevěrná manželka byla pravděpodobně zadržena zaživa. *Při archeologickém výzkumu zaniklé kralické tvrze v létě 1957 byl v zesílené západní zdi šije vedoucí do velkého hradního sklepa, který si pravděpodobně vybudoval pan Jindřich pro uložení vína, nalezen záhadný prostor. Je to těsná šachta, vyzděná do hloubky dva a půl metru, šir. 65 cm, bez denního světla i bez jakéhokoliv spojení s ostatními prostory sklepů. Pouze ve výši 1 m ode dna je ve zdi mělký výklenek, jakoby k postavení nějaké nádoby. Bylo by jistě odvážné tvrdit, že je to místo, kde nevěrná paní našla svůj hrob. Ale jinak je účel této podivné, těsné a temné prostory uprostřed kamenného zdiva zatím nevyjasněn.*⁸³

---

⁸¹ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 18.

⁸² FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 20.

⁸³ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 24.

Jindřich se oženil po třetí s Kateřinou z Doubravice, které v roce 1561 vložil věnné právo na tvrze, dvoře a vsi Kralicích, na Lhoticích, Jakubově, Koruslepích a Březníku, načež jej Kateřina vzala na to věno na spolek.⁸⁴ Dlouho se Jindřich ze svého třetího manželství netěšil, žena mu zemřela roku 1566 (str. 25 parafráze). Byla pochována po boku jeho první choti Judyty v kralickém kostele, kde jsou oba jejich náhrobky dosud. – Zatím došlo ke změně majitelů na sousedním velkém panství náměšťském, které po smrti bezdětných bratří Znaty a Oldřicha z Lomnice v r. 1567 jednak zdědil, jednak dokoupil jejich synovec, syn Libuše z Lomnice, Jan starší z Žerotína, známý ochránce a mecenáš moravské větve jednoty bratrské. Tomuto pánu, jehož panství obklopovalo zboží kralické, prodal pan Jindřich r. 1572 za 14.000 kop Kralice s okolními vesnicemi, kterýžto statek vložil do desk novému náměšťskému pánu již během příštího roku. Jan st. z Žerotína propůjčil brzy nato kralickou tvrz Jednotě bratrské, aby mohla na ní nerušeně pracovat její tajná tiskárna.⁸⁵ Jindřich z Kralic se uchýlil do dnešních Kobylnic, dříve Kobylníky, kde si roku 1572, jak se píše v knize *Kralice*, koupil tvrz. Jeho syn, Jan Frydrych nově získaný majetek měl zdědit, jak tvrdí vůle z roku 1576. ... *Brzy nato zemřel (Jindřich z Kralic) a byl v nádherné měděné rakvi dovezen do Kralic a pochován ke svým předkům poblíž svého krásného náhrobku s nápisem: „Tuto leží a pochován gest urozený a statečný rytíř pan Gindřich Králický z Králic a na Kobylniczych, kterýžto život svůj w Pánu dokonal Leta Panie 1576 w sobotu před sw. Kateřinu.“*⁸⁶ Majetek ale v rámci rodu již nemohl být děděn, neboť Jan Frydrych, zemřel bezdětný. Pro Jednotu bratrskou byla kralická tvrz ideálním utajeným trezorem tiskárny. Proto se v Kralicích mezi lety 1578–1622 usídlila právě tato reformační církev, která tuto ves proslavila. Kralice se ke své historii hlásí vybudovaným Památkem.... *Památka na slavnou kralickou tiskárnu byla smazána. Zásahu o její oživení má nesporně Musejní spolek pro uchování kralických památek*

---

⁸⁴ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 25.

⁸⁵ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 25.

⁸⁶ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 26.

*a tisků v Kralicích n. O., který za čtvrtstoletí svého trvání přednáškami a výstavami budil starou tradici, ale nadto dovedl shromáždit v malém místním museu i velmi cennou sbírku starých tisků. Tak se vrátila i Bible kralická do místa svého vzniku.*⁸⁷ Více o památníku naleznete v kapitole *Dnešní vzpomínka na Jednotu bratrskou a Bibli kralickou*.

---

⁸⁷ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 44.

4 Život Bible kralické

4.1 Edice Bible kralické

Tato práce zahrnuje i badatelskou část, ve které jsem se zaměřila na vydané edice Bible kralické. Pracovala jsem se *Souborným katalogem České republiky*⁸⁸, který naleznete v sekci katalogy na internetových stránkách Národní knihovny. Pokud mně Souborný katalog poskytl kód knihopisu, vyhledala jsem si existující exempláře v Knihopisu Digital Database. Tuto databázi spravuje FLÚ KKS AV⁸⁹. Server mi umožnil vyhledat staré výtisky Bible kralické až do roku 1800. Do mladší historie mi tak bohužel nedovolil nahlédnout.

V této podkapitole nalezneme soubor edic, které jsem vyhledala přes již uvedený Souborný katalog. Pokud by se čtenář dotazoval, zda vypsany soubor edic je kompletní, nemohu sebevědomě tvrdit, že kompletní je. Do výčtu edic jsem zařadila pouze ta vydání, která splňovala následující kritéria: V bibliografických údajích muselo být uvedeno, že se jedná o Bibli kralickou a muselo se jednat o Bibli kralickou v českém jazyce. Pokud tato kritéria nebyla splněna, do výčtu jsem Bibli nezařadila a z toho důvodu, nemohu garantovat, že se jedná o kompletní soubor.

Nejprve jsem bádała po vydáních Šestidílký, poté jsem se zaměřila na vydání jednodílné Bible kralické. Na závěr jsem se také věnovala vydání kralického Nového zákona.

V krátkosti se zde také zabývám nakladatelstvími, která Bibli kralickou vydala a také jsem vyhledala, pod kterými názvy byla Bible vydávána. Vytvořila jsem tabulku, jež čtenáře seznámí, kolik edic této Bible bylo pod jednotlivými názvy vydáno.

---

⁸⁸ dále uváděno obyčejným řezem písma

⁸⁹ Kabinet pro klasická studia Filosofického ústavu AV ČR

4.1.1 Nakladatelé

Podkapitola čtenáře seznamuje s dohledatelnými nakladatelstvími Bible kralické. Opět jsem pracovala se Souborným katalogem a nemohu vyloučit, že nakladatelství bylo víc.

Tiskárnou Jednoty bratrské se zabývám v kapitole, která se Jednotou bratrskou zabývá, proto tohoto nakladatele v této kapitole vynechám. Jako nakladatel je tiskárna Jednoty bratrské uvedena v Souborném katalogu různě: tiskárna Jednoty bratrské, bratrská tiskárna a Jednota bratrská.

Česká biblická společnost vznikla roku 1865 jako pobočka Biblické společnosti britské a zahraniční a pod tímto názvem vystupovala až do roku 1920, kdy se do vedení BFBS⁹⁰ dostal Jindřich Špaček a pod jeho vedením se tato společnost prezentovala jako Československá odbočka Biblické společnosti britské a zahraniční. Mezi lety 1936 a 1953 vedl společnost vikář Českobratrské církve evangelické Blahoslav Černohorský. Druhá světová válka byla pro Společnost ranou, neboť se musela spojit s nakladatelstvím Kalich, ale po druhé světové válce se opět společnost mohla s Kalichem rozdělit. Tentokrát nese název Biblická společnost československá. V roce 1953 pro edice Bible kralické přichází další rána, zrušení BSC, neboť se tato společnost příliš nehodila vládnoucí státní moci.

V roce 1990 oficiálně opět vznikla Česká biblická společnost a v roce 2002 vzniká Dům Bible. Nakladatelství funguje dodnes.

Dalším nakladatelem je **Josef Růžička**, který žil mezi lety 1843–1918. Knihy, které vydal (Dějepisná čítanka pro dívky a Sloh ve školách měšťanských i obecných) dokazují, že byl nejen učitelem, ale i pedagogem.

Nakladatelství J. Otto vzniklo roku 1871. Na rozdíl od předchozích nakladatelství, Otto si klade za cíl oslovit co nejširší společnost, proto vydává mnohostranně zaměřené knihy. Nakladatelství funguje dodnes.

---

⁹⁰ Biblická společnost britská a zahraniční

Česká biblická práce, na které se podíleli členové Jednoty bratrské, vznikla 1929 v Kutné hoře. Cíl České biblické práce se rovná s cílem Jednoty bratrské: *povznést mravní úroveň našeho národa v duchu biblickém*.⁹¹ Cílem tohoto spolku tedy není výdělečnost na vydaných knihách, ale hlavně rozšířit v národu víru v Boha. Důkazem těchto slov je fakt, že Česká biblická práce spousty vydaných Biblí neprodala, ale darovala. Dalším důkazem je pořádání misijních činností a biblických kurzů. Roku 1951 musela zaniknout, opět kvůli panující státní moci v Československu.

Nakladatelství **Kalich** bylo také založeno díky Bratřím, a to roku 1921 přímo Českobratrskou církví evangelickou. Nakladatelství funguje dodnes.

Dále bych ráda zmínila nakladatelství **Biblické dílo**, které vzniklo roku 1993 a jeho cílem je šířit porozumění biblického textu. Nakladatelství funguje dodnes.

Jindřich Lorenz své nakladatelství založil roku 1883, ale roku 1949 zaniklo. Dalším nakladatelstvím, které budeme jmenovat, je nakladatelství **Jaroslava Picka**, jenž byl v oboru nakladatelství a knihtisku amatérem.

Nakladatelství **Levné knihy** produkují od roku 2000 nízkonákladové knihy a v dnešní době čítá 46 prodejen. Není to pouze nakladatelství, ale také vydavatelství.

Nakladatelství **Fortuna** vzniklo roku 1990 a působí dodnes v Praze. Zaměřuje se na vzdělávání. Vydává učebnice, odborné knihy, rekvalifikační publikace atd. Nakladatelství s podobným názvem **Fortuna Libri** vzniklo roku 1992. Na svých internetových stránkách píší, že se zabývají hlavně populárně-naučnou literaturou

Nakladatelství a vydavatelství **Družstvo Ekon** vzniklo roku 1991 a funguje dodnes. Sídlo můžeme nalézt v Liberci.

---

⁹¹ JÄGER, P.: *Česká biblická práce v Kutné Hoře*. Theologica, 2011, roč. 1, č. 1., s. 99–117.

Mezi další nakladatele si v souvislosti s Biblí kralickou můžeme jmenovat nakladatelství **Blahoslav, spolek Komenský, Nadace pro Novou bibli kralickou**.

4.1.2 Šestidílná Bible kralická

V této podkapitole se budeme zabývat pouze šestidílnou Biblí kralickou. Z dostupných zdrojů jsem vybadala, že šestidílná Kralická byla vydána třikrát.

První vydání Bible kralické šestidílné proběhlo mezi lety 1579–1593, a to následovně: díl první 1579, díl druhý 1580, díl třetí 1582, díl čtvrtý 1587, díl pátý 1588 a konečně díl šestý 1593. Tato Bible vyšla pod názvem *Bibli česká* (v originále psáno: *Biblj Česká*) a jako nakladatel je uvedena tiskárna Jednoty bratrské. Dohledala jsem pomocí Knihopisu, že existuje 121 exemplářů této Bible, z toho 44 exemplářů přesahuje hranice České republiky. Ze 44 exemplářů jeden exemplář doputoval až do Spojených států. Ostatní nepřekročily hranice Evropy: Slovensko vlastní sedmnáct výtisků, Německo osm, Maďarsko uchovává čtyři výtisky, Polsko tři, Dánsko, Anglie a Švédsko vlastní po dvou exemplářích, Ukrajina, Rusko, Francie a Rakousko uchovávají Bibli kralickou po jednom výtisku. V České republice tedy najdeme 77 exemplářů originálního prvního vydání.

Je důležité upozornit, že se ve zmíněných zemích nedochovaly celé svazky, ale pouze některé díly. Také si musíme uvědomit, že seznam výše dohledatelných exemplářů opět nemusí být kompletní. Může se stát, že tento poklad uchovávají soukromé ruce, ke kterým Souborný katalog a Knihopis nedohlédne.

V roce 1995 pod editorskými jmény jako Hans Rothe a Friedrich Scholz vzniklo další vydání šestidílné Bible kralické, jež nese název stejně jako první šestidílnka *Bibli česká*. V nakladatelských údajích je napsáno: Paderborn; München, Wien, Zürich, Ferdinand Schöningh. Jednotlivé díly se vydávaly pod těmito názvy: *Bibli české díl 1. totiž, Patery Knihy Mojžíšovy*,

V nově vydané MDLXXIX; Bibli české díl 2. Vnově vydaný, Léta Páně MDLXXX; Bibli české díl 3. Vnově vydaný, Léta Páně MDLXXXII; Bibli české díl 4. Vnově vydaný, Léta MDLXXXVII: Sirach 48. 26. Izaiaš Prorok veliký a vzácný v proroctví svém; Bibli české díl 5. V němž se knihy, ty kteréž jsou nazvány Apokryfa, pokládají. V nově vydaný, Léta MDLXXXVIII; Bibli české díl 6. totiž, Nový Zákon Vnově vydaný, Léta Páně MDXCIII.

Dle mých zdrojů byla Šestidílka opět vydána až v roce 2014 a nese název **Bible kralická: šestidílná: kompletní vydání s původními poznámkami**. To, že se Kralická vydává i několik staletí po prvním vydání dokazuje, že se jedná o knihu, které se projevuje úcta i dlouhá léta po jejím vzniku.

4.1.3 Jednodílná Bible kralická

V této podkapitole se budeme zabývat pouze edicemi jednodílné Kralické. Zmapovala jsem zde široké časové období. Hledání jsem započala rokem 1596 a ukončila ho rokem 2015. U starších výtisků jsem se snažila dohledat, kolik na světě existuje exemplářů. Domnívám se, že tento počet opět není finální, neboť zde není zahrnuto osobní vlastnictví.

V databázi Národní knihovny ČR jsem dohledala 75 edic jednodílné Bible kralické, které vyšly pod různými jmény, pod rukama různých nakladatelů a v různých letech. Tato kapitola si klade za cíl seznámit čtenáře s přehledem vydání jednodílné Bible kralické. Opět musím upozornit, že tento počet nemusí být finální. Čtenáře seznamuji s vydáními, které u sebe mají poznámku, že se buď jedná přímo o Bibli kralickou, či že je konkrétní bible vydána podle Kralického vydání. Pokud jsem tuto informaci v databázi nedohledala, do seznamu jsem Bibli nezařadila.

Začneme s nejstarším vydáním Bible kralické, které nese název **Bibli svatú** (v originále: *Biblj Swatá: To gest, Kniha w niž se wssecka Pjsma swatá Starého y Nowého Zákona zdržugj. w nowě wytisstěna a wydána, Léta Páně, MDXCVI.*) První vydání této Bible vyšlo roku 1596 v Kralicích díky tiskárně

Jednoty bratrské. Celkem je na světě dohledatelných 74 exemplářů. Z tohoto počtu nalezneme 47 výtisků v České republice. V sousedním Slovensku se nachází dvanáct exemplářů, v Německu je dohledatelných pět Biblí z roku 1596, v Polsku můžeme najít tři exempláře, stejný počet Biblí kralických nalezneme i v Rusku. Po jednom exempláři se Bible kralická nachází i v Anglii, Rakousku, USA, Maďarsku a Švédsku.

Druhé vydání stejnojmenné **Bibli** vyšlo roku 1613, opět v Kralicích na náklady tiskárny Jednoty Bratrské. Na světě existuje minimálně 61 výtisků. V České republice se vyskytuje 39 exemplářů, Slovensko vlastní sedm exemplářů, čtyři exempláře nalezneme v Německu, tři v Maďarsku, dva exempláře se nacházejí ve Švédsku, stejný počet v Polsku a po jednom výtisku v Rakousku, USA, Anglii a Rusku.

Další edice Bible kralické vyšla roku 1863 v Praze nákladem Josefa Růžičky a nese název **Biblia Sacra, To gest, Biblj Swatá, aneb, Wssecka Swatá Pjsma Starého i Nowého Zákona: dle půwodnjho wydánj Kralického k tisjcileté jubilegnj slawnosti obráčenj Slowanůw na wjru křest'anskau Léta Páně MDCCCLXIII opět wěrně wytisštěná**. Začínaje touto edicí již nemohu čtenáře informovat o tom, kolik výtisků existuje, či kolik výtisků vyšlo. V databázi Knihopisu mohu čerpat pouze do roku 1800. Server Souborného katalogu Národní knihovny ale ukazuje, že existuje minimálně pět výtisků u nás, a to ve Studijní a vědecké knihovně v Plzni, v Národním muzeu – Knihovně v Praze, v Městském muzeu v Jaroměři, v Moravské zemské knihovně v Brně a ve Vědecké knihovně v Olomouci. Pod tímto názvem jsem dohledala pouze jednu edici, která měla v popisu napsáno, že je vytištěna podle vydání Kralického. V katalogu národní knihovny je ale pod názvem **Biblia Sacra** ukryto více Biblí, ale u ostatních chybí poznámka o tom, že se jedná o Bibli kralickou.

Pod dalším názvem **Bibli svatá aneb všecka swatá písma Starého i Nového zákona: Podlé posledního vydání kralického z roku 1613** vyšlo celkem 35 edic, z toho pět v zahraničí a o jedné se neví, kdy byla vydána a kde. Ostatní, tedy 29 edic, vyšly v Praze díky Britické i zahraniční společnosti biblické

(Někdy uváděno jako Britská zahraniční společnost biblická, nebo Česká biblická společnost. Dále uváděno jak Česká biblická společnost.), či Synodní radě Českobratrské církve evangelické.

Písmo svaté Starého i Nového zákona: dle posledního vydání Kralického z roku 1613 se zřetelem ku Kralické biblí šestidílné z roku 1579–1593 a k biblí Elsnerově z roku 1766. Díl 1, Knihy Starého zákona, vyšlo roku 1892 v Praze díky nakladatelství J. Otto. V katalogu Národní knihovny jsem dohledala pouze toto jedno vydání.

Pod názvem **Bible svatá**, aneb, *Všecka svatá písma Starého i Nového zákona podle posledního vydání kralického z roku 1613* jsem vyhledala patnáct vydání Bible kralické mezi lety 1903–2011. Pod tímto názvem hned několik nakladatelství Bibli vydalo: Levné knihy, Knižní klub, Fortuna libri, ČBBS, Biblické dílo, Ekumenická rada církví, Biblické dílo, Ústřední církevní nakladatelství a Kalich.

Díky třebičskému nakladatelství Lorenz přichází edice **Kralická biblí: 1613–1913: jubilejní vydání** vyšlo roku 1913.

Opět se vracíme k velmi frekventovanému názvu, a tím je **Biblí svatá**, s dovětkem *to jest, Svatá písma Starého i Nového zákona: text kralický z roku 1613 podle původních textů opravený*. Těchto edic jsem našla deset od roku 1915–2009. Devět jich vyšlo nákladem České biblické společnosti, jedna vyšla nákladem Synodní rady českobratrské církve evangelické.

Pod podobným názvem vyšla další *Biblí svatá*, a to **Biblí svatá: podle původního vydání kralického z roku 1579–1593**. Vyšla poprvé roku 1940, pak mezi lety 1940–1945 díky České biblické práci se sídlem v Kutné Hoře. Další **Biblí svatá** vyšla s dovětkem *to jsou, Všecka svatá písma Starého i Nového zákona* v roce 1954 v Praze díky nakladatelství Blahoslav. V tomto nakladatelství vyšla téhož roku ještě jednou, tentokrát pod názvem **Bible kralická: podle původního vydání kralického z let 1579–1593**. Roku 2008 vyšel ekumenický překlad Bible, který nese název **Bible: český ekumenický překlad** -

Bible kralická: česká synoptická Bible (v rozsahu celého vydání Bible kralické z roku 1613)

Opět přichází na řadu nám poměrně známý název **Bible svatá** s dodatkem *písmo svaté Starého a Nového zákona: podle posledního vydání kralického z roku 1613*. Tato Bible vyšla roku 2009 v Praze na náklady České biblické společnosti. U stejného nakladatelství a opět v Praze vyšla v letech 2010, 2014, 2015 **Bible kralická: Písmo svaté Starého a Nového zákona: podle posledního vydání z roku 1613**.

V Liberci, roku 2014, vyšla také **Bible kralická** s dodatkem *Starý a Nový zákon: [podle posledního vydání Kralického z roku 1613 Biblí svatá, aneb, Všechna svatá písmena Starého i Nového zákona]*. Stalo se tak na náklady Družstva Ekon.

V závěru kapitoly vkládám dvě vytvořené tabulky. Tabulka 2 ukazuje, že v počtu 75 edic je nejfrekventovanějším názvem Biblí svatá. Tabulka 3 prezentuje, že nejvíc jednodílných Biblí kralických vyšlo v České Biblické společnosti.

Tab. 2 – názvy Jednodílnky

Název	počet edic
<i>Bibli svatá</i>	50
<i>Bible svatá</i>	16
<i>Bible kralická</i>	5
<i>Bible</i>	1
<i>Kralická bibli</i>	1
<i>Písmo svaté</i>	1
<i>Biblia Sacra</i>	1
celkem	75

Tab. 3 – nakladatelství Jednodílky

Název	počet edic
<i>Česká Biblická společnost / Biblická společnost britická a zahraniční</i>	44
<i>Neví se</i>	5
<i>Biblické dílo</i>	3
<i>Synodní rada Českobratrské církve evangelické</i>	4
<i>Blahoslav</i>	2
<i>Levné knihy</i>	2
<i>Ústřední církevní nakladatelství</i>	2
<i>Česká biblická práce</i>	2
<i>Tiskárna Jednoty bratrské</i>	2
<i>Rada biblické společnosti</i>	1
<i>Knižní klub</i>	1
<i>Fortuna libri</i>	1
<i>Kalich</i>	1
<i>Lorenz</i>	1
<i>Jan Růžička</i>	1
<i>Družstvo Ekon</i>	1
<i>J. Otto</i>	1
<i>Ekumenická rada církví</i>	1
celkem	75

4.1.4 Nový zákon

Nový zákon se stal první částí bible, která byla přeložena českými Bratřími. Jedná se o velmi frekventovanou knihu Bible, která se v souboru Bible kralické vydávala jako šestý, tedy poslední, díl. Tato kapitola se zabývá pouze knihou Nový zákon. Vyhledala jsem čtyřicet devět edic samostatně vydaného kralického Nového zákona.

První osamocené vydání Nového zákona, vyšlo v roce 1593 pod názvem *Bibli české díl: šestý* (v originále *Biblj České Djl: ssestý. Totiž Nowý Zákon W nowě wydany*). Pod stejným názvem v roce 1601 vyšel další Nový zákon. Jako

nakladatel je u obou edic uvedena Jednota Bratrská, či tiskárna Jednoty Bratrské nebo bratrská tiskárna.

Dohledala jsem 25 exemplářů Bible kralické z roku 1593. Minimálně 18 exemplářů existuje v České republice z roku 1593, dva exempláře na Slovensku, dva v Dánsku, jeden ve Švédsku a v Anglii a jeden na Ukrajině

Z šestého dílu z roku 1601 je dohledatelných 48 exemplářů. Z toho je 35 v České republice, čtyři na Slovensku, v Německu jsou dohledatelné tři výtisky, v Maďarsku dva a v Polsku, Rakousku, Švédsku a Ukrajině po jednom výtisku.

Další edice se opět zrodila na tiskařském stroji v Kralicích. Nese název *Nový Zákon wnowě do Česstiny přeložený* a datuje se rokem 1596. V katalogu knihopisů jsem dohledala, že existuje minimálně 29 exemplářů, z toho v České republice devatenáct, v Německu tři, Slovensko a Rakousko mají po dvou exemplářích, jeden exemplář je v Anglii, USA a Dánsku.

Další šestý díl vyšel až v roce 1875, alespoň co naše systémy ukazují. Tento šestý díl byl vydán Spolkem Komenský v Praze a je uložen v Ústavu pro českou literaturu, v Národním muzeu – knihovně v Praze a v Moravské zemské knihovně v Brně. Nese název *Bibli české kralické díl 6., totiž Nový zákon: Nový zákon Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista s veškerými výklady pobožných a učených Bratří českých z r. 1601 opět věrně vytištěný*.

Další edice vznikající pod názvem *Nový Zákon Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista: podlé posledního vydání kralického z r. 1613* vyšla ve dvaceti edicích Českou biblickou společností (Praha: 1886, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1899, 1901, 1903, 1904, 1908, 1910, 1920, 1921, 1924, 1932, 1936, 1937, 19--⁹²), v jedné edici v Kutné Hoře Českou biblickou prací (1939), dále v Praze Americkou biblickou společností (1920)⁹³, opět v Praze nakladatelstvím, které blíže neznáme (1928), ale i v New Yorku díky Americké biblické společnosti new-yorské (je to stejná společnost? Souborný katalog má výpadek,

---

⁹² Nevíme, kdy tato edice byla vydána.

⁹³ Pobočka Americké biblické společnosti new-yorské

ověřím ráno.) (1918) a Radou biblické společnosti jak v New Yorku, tak v Londýně (1945).

V první polovině 20. století vyšla *Bibli kralická: vytištěna podle kralického překladu z r. 1601*, která byla vydána nákladem J. Picka. Picek vydal čtyři díly Bibli kralické, *Díl 1, Čtyři evangelia* 1936; *díl 2, Apokalypsa* 1937; *díl 3, Skutkové svatých apoštolů* 1939; *díl 4, Epištoly* 1939.

Další Nový zákon vyšel opět v Kutné Hoře díky České biblické práci, a to v roce 1940 a 1945. Vyšel pod názvem *Nový zákon Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista: podle vydání Kralického z roku 1593*. Pod podobným názvem vyšel tímto nakladatelstvím v roce 1941 další Nový zákon, který tentokrát byl podle vydání z roku 1601. Jmenoval se *Nový Zákon Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista: podle vydání Kralického z roku 1601*.

V Praze nákladem České biblické společnosti vyšel *Nový Zákon Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista: text kralický z roku 1613 podlé původního textu opravený*. Jednotlivé edice vyšly v letech 1915, 1921. Pod stejným názvem byly vydány ještě další dvě edice, u kterých se neví, díky kterým nakladatelstvím vyšly. Jedná se o rok 1977 a víme ještě o jedné edici, která vyšla pod stejným názvem, ale nevíme kde a kdy, víme, že to bylo ve 20. století. Opět na náklady České biblické společnosti, ale tentokrát ve Vídni, vychází *Nový Zákon Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista, text kralický z roku 1613 podlé původního textu opravený; Kniha žalmů, text kralický z roku 1613 podlé původního textu opravený*, a to v letech 1962, 1968, 1969 a 1970.

Nyní se dostáváme k vydání, jež nese název *Nový Zákon Našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista: Nová Bible kralická*. Pod tímto názvem vydala Nadace pro Novou Bibli kralickou v roce 1998 edici, stejně tak jako pražský Biblion v roce 2000 a 2001. Nakladatelství Biblion ale vydalo v roce 2001 ještě jednu edici, která vyšla v Českých Budějovicích pod zkráceným názvem: *Nový zákon: Nová Bible kralická*. V roce 2004 a 2005 vyšly edice pod stejným názvem v obou městech, jak v Praze, tak v Českých Budějovicích. V roce 2006 vyšla nová edice,

tentokrát pouze v Českých Budějovicích. Překladačem byl Alexandr Flek, který jako podklad použil Bibli kralickou.

Tabulku s přehledem názvů, pod kterými byl Nový zákon vydáván, vynechám, neboť jak sami vidíte, názvy si jsou podobné. Najdeme zde pouhé drobné odchylky.

Celkem jsem dohledala 49 edic Nového zákona. Tento počet vyprodukovalo celkem devět nakladatelství: *Jednota bratrská*, *Spolek Komenský*, *Česká biblická společnost*, *Biblion*, *Česká biblická práce*, *Americká biblická společnost*, *Rada biblické společnosti*, *J. Pícek*, *Nadace pro Novou Bibli kralickou*. Nejpočetněji je zastoupená Česká biblická společnost s dvaceti šesti edicemi. U tří edic se neví, kde byly vydány.

Tab. 4 – nakladatelé Nového zákona

Nakladatelé	Počet edic
<i>Biblion</i>	6
<i>Nadace pro Novou Bibli kralickou</i>	1
<i>Neví se</i>	3
<i>Česká biblická společnost</i>	26
<i>Jednota bratrská</i>	3
<i>Spolek Komenský</i>	1
<i>Česká biblická práce</i>	4
<i>Americká biblická společnost</i>	2
<i>Rada biblické společnosti</i>	1
<i>J. Pícek</i>	2
celkem	49

Do tohoto souhrnu nejsou započítány následující tři Nové zákony, neboť se mi nepodařilo z dostupných zdrojů dohledat, zda první dvě Bible jsou Biblemi kralickými. U třetí jmenované Bible si nejsem jistá, zda se jedná o Bibli kralickou v českém jazyce.

- *Nový zákon wnowě do češtiny přeložený*. Praha: Jaroslav Konopásek, 1931.
- *Blahoslaviŭv Nový zákon z roku 1568: řeckolatinská předloha*. Praha: Neuber, Pour, 1932.
- *Nový zákon pána a spasitele našeho Ježíše Krista: podle posledního vydání kralického z roku 1613*. Dillenburg: Gute Botschaft, 199?.

4.2 Přínos Bible kralické

Bible kralická je úctyhodnou českou památkou, ke které se odborníci pořádanými oslavami velmi rádi vrací. Přínos Bible kralické je opravdu rozmanitý. Pro lepší orientaci ho rozdělím na několik stejně důležitých částí: jazykový přínos, typografický přínos, literární přínos a útěšný přínos (srovnej se stranou 66) pro Jednotu bratrskou.

Uvědomme si, že se pro nás Bible kralická stává symbolem národnostním, a to z toho důvodu, že vyniká svou jazykovou a literárně-uměleckou kvalitou. Bible kralická nebyla překladem z latinské Vulgáty, ale je překladem z původních jazyků Bible, tedy řečtiny, aramejštiny a hebrejštiny. Bible kralická se stala pro mnohé učence spisovnou normou češtiny. Můžeme si dovolit i tu myšlenku, že její jazyk pomohl zachránit český národ před germanizací, protože jazyk Bible kralické se stala v dobách Národního obrození normou. Například Dobrovský podle jazyka Bible kralické vytvořil *Podrobnou mluvnici češtiny*. Začněme tedy jazykovým přínosem.

Jazykový přínos

Co zajisté nezpochybníme, je vysoký jazykový styl, který v Bibli kralické vyčnívá. Mirjam Bohatcová tvrdí, že jazyk v Bibli vykazuje nejen znaky rytmické, ale také vykazuje kvality rétorické. Oba tyto znaky tak mohou sloužit

ke kvalitnímu přednesu Bible na veřejnosti, například v kázání.⁹⁴ Bohatcová také popisuje paradox, že ač Bible kralická byla zakázanou knihou, přesto řada odpůrců jí nemohla odepřít velmi vysoký jazykový styl. Například Matěj Václav Šteyer ve své knize *Žáček – výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psátí neb tisknouti* píše: *Způsob jejího písma nemůže se než nad míru chváliti, a ten tuto se vykládá a hoden jest, aby všickni školní mistrové poručili svým učelníkům jej... bedlivě čísti, a podle něho psátí se učiti“ (1668 a d.) ... „ale pro kacířské bludy od katolíků ani čísti, ani chovati se nemá“ („Žáček“).*⁹⁵ Zmíněný paradox bych ráda v této kapitole zdůraznila. Kralická Bible, jak již víme, byla zakázanou knihou, jejíž vlastnění se přísně trestalo. Na druhou stranu, z jejího vzdělávacího fondu čerpali i jezuité, kteří proti Jednotě bratrské zbrojili. Jezuitou zápolící s tímto paradoxem je již zmíněný Matěj Václav Šteyer, jenž si kralický jazyk pochvaloval v citované pasáži. Šteyerovi Bible kralická sloužila jako vzor ke katolickému překladu, Svatováclavské bibli. Dalším jezuitou, který souhlasil s jazykovým přínosem Bible kralické, byl Bohuslav Balbín. *Jestliže máme Písmo svaté věrně přeloženo do slovanského jazyka, co si můžeme více přát, když Písmo sv. obsahuje (jak se uznává) bezmála všechny věci?*⁹⁶

Typografický přínos

*Tiskaři doby Bible kralické nebyli považováni za pouhé dělníky, ale za umělce na stejné úrovni, jako byli tehdy malíři nebo sochaři. Nacházeli se v samém centru kulturního dění. Byli často v kontaktu se spisovateli, básníky a dalšími významnými osobnostmi, kterým také jejich díla publikovali.*⁹⁷

Grafická stránka Bible kralické je velmi inovující. Neotřelým nápadem je například zaznamenávat na základě monogramů pracovníky, kteří se podíleli

---

⁹⁴ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 59.

⁹⁵ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 60.

⁹⁶ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 131.

⁹⁷ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 39.

na určitém díle. Například do knihy (Šestidílký/Nového zákona) se vložilo devět monogramů, což znamenalo, že se na této knize podílelo devět autorů.⁹⁸

O výtvarné stránce Bible kralické jsem čerpala z kapitoly *Výtvarná stránka ivančických a kralických biblických edic* od Miroslavy Fůrové v knize *Za Kralickou do Kralic*. Autorka tvrdí, že výtvarná složka textů má vysokou estetickou hodnotu. *Jednota totiž dbala ve svém edičním programu nejen o obsahovou stránku vydávaných knih, ale zároveň také o jejich výtvarně technickou kvalitu. Typografové a výtvarníci ivančicko-kralické tiskárny patřili ve své době mezi špičku ve svém řemesle a umění v českých zemích, přičemž jejich práce obstojí také ve srovnání se soudobou evropskou knižní produkcí, z níž sami čerpali inspiraci.*⁹⁹ Fůrová v této kapitole také informuje, že ilustrace v Bibli kralické nesouvisí s textem Bible. Ilustrace tedy čtenáři nenapoví, co se píše v samotném textu. Marta Keřkovská v té samé knize zase tvrdí, že Bible kralická měla i svou řadu kritiků. Autorka jmenuje Martina z Dražova¹⁰⁰, kterému se nelíbilo, že v Bible kralické z roku 1596 jsou živočichové, někdy až fantaskní, které nesouvisí s tím, co je v Bibli psáno. Keřkovská také tvrdí, že Martin z Dražova na druhou stranu velmi obdivoval různorodost ve výtvarné složce tohoto díla.¹⁰¹

Literární přínos

*Česká věda je dlužna této bibli slovník, srovnávací studie jazykové a další monografie všeho druhu, neboť Kralická bible je a zůstane jedním z klasických děl našeho národního umění překladatelského.*¹⁰²

Kralická bible se stala výrazným inspiračním zdrojem pro Jednotu bratrskou a k tématu Kralické bible se spisovatelé vraceli i v pozdější literatuře.

---

⁹⁸ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 47.

⁹⁹ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 53.

¹⁰⁰ evangelický farář, popraven 21. června 1621

¹⁰¹ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 39.

¹⁰² FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 61.

Nejprve se ale zaměříme na literaturu Jednoty bratrské, kde je poznat silná inspirace Bibli kralickou. Literárním přínosem se zabývala například Hana Bočková v publikaci *Za Kralickou do Kralic*, konkrétně v kapitole *Bible kralická a česká literatura*. Z této kapitoly jsem čerpala. Prvním z autorů, který se nechal inspirovat u Bible kralické, je Matouš Konečný, u kterého se neví, kdy přesně se narodil. Můžeme hovořit buď o roku 1569 či 1572. Zemřel roku 1622. Jmenujme z jeho tvorby *Knihu o povinnostech křesťanských z Písem svatých shromážděné a v pořádek srozumitelný uvedené*, jež vyšla roku 1611. Dle Bočkové si autor vybírá určité citace a argumenty z Bible tak, aby nastavil čtenáři zrcadlo. Cílem by měl být kultivovaný jedinec s morálními zásady a tohoto jedince by čtenář při pohledu do zrcadla měl vidět. V ponaučeních v oblasti kázně Konečný pokračuje v knize *Kazatel domovní* z roku 1616.¹⁰³

Jestliže se zabýváme literaturou Jednoty bratrské, nesmíme zapomenout na osobnost Jana Ámose Komenského, který v Bibli kralické našel hlavně útěchu v nepokojné době, kdy se Jednota bratrská postupně rozprchla do zahraničí a Bible kralická jím pomáhala najít nový život za hranicemi své vlasti. Bočková tvrdí, že Komenský proto vytvořil *Manualník aneb Jádro celé Biblí svaté* (1658). Jak už název napovídá, jedná se o jádro Bible, výtah nejpodstatnějších pasáží textu. Dobře sloužila exulantům a těm, kteří o svou Bibli zabavením přišli. Tento *Manualník* tedy sloužil jako útěcha, jako náhrada za Bibli kralickou. V knize *Za Kralickou do Kralic* se pro spisy, jež mají za úkol utišit smutnou duši, používá pojem „útěšné spisy“ a autorka do těchto útěšných spisů zařadila následující knihy: *Truchlivý I-IV.*, *Přemýšlování o dokonalosti křesťanské*, *Nedobytečný hrad*, *Pres Boží*, *O Sirobě*, *Centrum Securitatis*, *Kšaft umírající matky*, *Jednoty bratrské a Labyrint světa – Ráj srdce*. Komenský ale Bibli nepoužívá čistě jen pro útěchu. *Bible je v těchto pracích teologickou autoritou i nástrojem poznání světa, zdrojem argumentů v citacích a parafrázích, je textem výsostně estetických kvalit; samotného Komenského*

---

¹⁰³ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 128.

provází v celém jeho rozsáhlém díle. Z Bible čerpá nejen podněty k teologickým výkladům a k budování „bratrského řádu“, využívá ji jako látkového zdroje pro tvorbu prozaickou, dramatickou (školské drama) a básnickou (četné duchovní písně i přebásnění biblických žalmů, jež mělo doložit dosud neověřené schopnosti češtiny využít časoměrné prozódie), ve svém Kšaftu ji označil za „klénot“.¹⁰⁴

V moderní literatuře se Bible kralická objevuje spíš jako symbol víry, houževnatosti českého národa. Mezi knihy, které se obrací na toto téma, zařadíme: *F. L. Věka* od Jiráska, *Osud národa* od Miroslava Hanuše, *Mladá léta Jana Ámose Komenského* od Leontýny Mašínové, *Jana Jílka* od Terézy Novákové, *Kraličtí tiskaři Bible* od Vladimíra Sacha.¹⁰⁵

Bible kralická poskytovala útěchu Jednotě bratrské

Bible kralická měla pro Jednotu bratrskou i symbolickou hodnotu, jak jsem již několikrát zmínila, byla v těžkých dobách útěchou, ač tato útěcha byla tajná, neboť těšit se z Bible kralické bylo zakázáno. *Stala se brzy legendou, jakýmsi národním paladiem pominulých časů, symbolem ztracené samostatnosti, jak svědčí pozdní teskná píseň „Nevzali jsme s sebou nic, po všem veta – než bibli Kralickou a Labyrint světa“.* Nestala se proto nikdy pramenem a zbrojnicí ideologického útisku, ale také ne duchovním chlebem národa probouzejícího se k novému životu.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 130.

¹⁰⁵ KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*, str. 133.

¹⁰⁶ FIALOVÁ, V.: *Kralice*, str. 59.

4.3 Dnešní vzpomínka na Jednotu bratrskou a Bibli kralickou

Tato kapitola čtenáře seznámí s odkazem dnešních obcí na Jednotu bratrskou či Bibli kralickou. Díky diplomové práci jsem navštívila malebnou vesničku Kralice nad Oslavou, také město Ivančice a městys Kunvald. Kapitola začíná tam, kde začal příběh o Jednotě bratrské, v městysu Kunvald.

Domek Na Sboru

Domek, jenž můžete vidět na obr. 1, stál u zrodu Jednoty bratrské. Nachází se v městysu Kunvald, který se rozprostírá v Orlických horách. Roku 1457 ochraňoval právě založenou Jednotu bratrskou, která byla v té době považována za sektu. Domek po bitvě na Bílé hoře patřil katolické církvi a v 18. století padl do soukromých rukou. Jednota bratrská se do Kunvaldu vrátila až na konci 20. let 20. století. Dnes domek Na Sboru vzpomíná na vznik této reformační církve vybudovaným muzeem. Dům si uchoval i po několika staletích a rekonstrukcích svou atmosféru.

Hovořila jsem se správkyní domku Na Sboru, která mi poskytla fotografii kunvaldského domu před jeho proměnou na muzeum Jednoty bratrské. Pro srovnání dokládám fotografii dnešního domku. Musím podotknout, že při rekonstrukci se snažili ponechat původní podobu domku Na Sboru, přesto některých odlišností si můžete všimnout.

Rekonstrukce probíhala i uvnitř domku tak, aby místnosti sloužily účelům budoucího muzea. Domek nikdo neobývá, jeho primární funkcí je uchovávat historii Jednoty bratrské, ale konají se zde bohoslužby pořádané Jednotou bratrskou.

Obr. 1

V blízkosti Domku Na Sboru se nachází **pomník Jana Ámose Komenského** (viz obr. 2). Pomník dává na vědomí návštěvníkům, že byl vystaven roku 1910 na místě, kde se pravděpodobně nachází bývalé pohřebiště Bratří. Tento pomník odkazuje nejen k Janu Ámosi Komenskému, ale také k jeho práci a k Jednotě bratrské. Na pomníku je napsáno: *Jan Ámos Komenský první pověděl, že učití se mají všichni všemu jazykem mateřským, školu povznesl na dílnu lidskosti, „didaktikou“ ukázal, jak rozsvěcovati světlo rozumu. V těchto místech bylo pohřebiště a farní sbor nejstarší osady českých Bratří, jejichž prvním biskupem byl Matěj z Kunvaldu (1442-1500) a posledním J. A. Komenský, arciučitel národů. Postaveného péčí občanů kunvaldských 1910.* Památník vysochal O. Fiedler.

Obr. 2

Nová hospoda

Dům, který vidíte na obrázku číslo tři, se nachází v městě Ivančice a jeho prostory jsou dnes využívány jako kancelářské. Zapomnělo se, že tato budova od roku 1577 až do roku 1623 poskytla přístřeší akademii Jednoty bratrské. Sídlily zde osoby, jako jsou Esrom Rüdinger¹⁰⁷ a Jiří Erastus¹⁰⁸. Dnešní název bývalé bratrské akademie, Nová hospoda, napovídá, k jakým účelům sloužila budova po odchodu Jednoty.

Na zdech starého domu není připevněna žádná deska, která by odkazovala k minulosti domu. Historickou atmosféru ničí okolní prostředí, například Penny market vystaven naproti Nové hospodě. Když jsem se místních ptala na cestu k tomuto domu, nedokázali mě nasměrovat. Tato okolnost napovídá k myšlence, že Ivančice zapomněly na svou minulost

Obr. 3

---

¹⁰⁷ pedagog, rektor bratrské akademie, profesor z Wittenberské univerzity

¹⁰⁸ biskup Jednoty bratrské

Ulice Ve Sboru

Navštívila jsem také v Ivančicích ulici Ve Sboru. Jak již název vypovídá, ocitla jsem se v historické části města. Z kraje ulice stál dům, na kterém byla připevněna deska s informacemi o Ivančicích, Jednotě bratrské a Janu Blahoslavovi. Vedle domu na obrázku číslo čtyři stával dům, kde Jan Blahoslav přeložil Nový zákon. Dům byl stržen, ale v zemi jsou ponechány základy domu. Stále je půdorys patrný, ač je zatravněný, jak vidíte na obrázku číslo pět.

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

Na obrázku číslo šest můžeme vidět pomník, který je věnovaný Janu Blahoslavovi a stojí také v ulici Ve sboru. Tento pomník připomíná nejen slavnou osobnost, ale samozřejmě také Nový zákon, který vznikl z jeho pera. V dolní části pomníku je vysochaná kniha, která odkazuje k Bibli kralické. Nechybí ani popis Jana Blahoslava: „*Otec a vozataj lidu páně, v jednotě muž znamenitý a velice pobožný a pracovitý.*“

Památník Bible kralické

Díky diplomové práci jsem měla možnost navštívit malebnou vesničku na Moravě, jež nese název Kralice nad Oslavou. Tato vesnice, jako jedna z mála obcí, se může pyšnit svou pozoruhodnou minulostí, na kterou je obec náležitě hrdá a ke které odkazuje i dnes vybudovaným Památníkem (Obr. 7). Tato vesnička připomíná svou činností vznik Bible kralické a působení českých bratří na Moravě.

Obr. 7

Kralická tvrz

O kralické tvrzi jsme již mluvili v souvislosti s historií Kralic, proto se v této kapitole budu zabývat pouze jejím dnešním využitím. Díky archeologickému výzkumu pod vedení doktorky Vlasty Fialové se odkryly základy kralické tvrze, které můžete vidět na obr. 8.

Tyto základy jsou dodnes využívány pro uchování rakve Jindřicha Kralického (obr. 9), jež se nachází na stejném místě, ve kterém byla objevena, a také kamenných desek. Na obrázku číslo 10 můžete vidět část erbu Jindřicha Kralického. Jedná se o dochované originály, jež byly několik staletí ukryty v kralické tvrzi až do výzkumu doktorky Fialové.

Obr. 8

Obr. 9

Obr. 10

4.4 Dnešní vztah českých Bratří k Bibli kralické

Tato kapitola se zabývá otázkou, jak dnes Bratří nahlízejí na Bibli kralickou. Vytvořila jsem soubor otevřených otázek, který jsem odeslala všem sborům Jednoty bratrské v České republice. Z dvaceti sedmi zaslaných souborů s otázkami se mi vrátilo pět vyplněných souborů. Tímto děkuji sborům ve Vratislavicích, v Semilech, v Mladé Boleslavi, ve Frýdlantu a v Nové Pace za čas, který vyplňování věnovaly.

Bible kralická vznikla z touhy Jednoty bratrské po překladu, jenž by byl významově věrnou kopií originálu, aby Bratří lépe chápali Boží slovo a aby také v Písmu našli útěchu, kterou tolik v nepokojné době potřebovali. Víme, že víra byla pro Bratří na prvním místě, je tomu tak i dnes? Zeptala jsem se sborů, jaký vztah má Jednota bratrská k Bibli kralické? Tedy čím je pro Jednotu bratrskou jejich Bible? Všechny sbory se shodly na tom, že Bible kralická je *klenotem*, ač pro něj využívají různé ekvivalenty: *historický poklad*, *dědictví Jednoty bratrské*, *Dar* a *úžasné dílo*. Všechny výrazy evokují pocit úcty k této památce. Jednota bratrská si tedy uvědomuje historickou hodnotu tohoto překladu, ale zároveň nezastírá i jiné přínosy Bible kralické. Víme již z kapitoly *Přínos Bible kralické*, že tento překlad byl z literárního hlediska velmi inspirativním zdrojem. Bibli kralickou jako inspirativní nástroj označil správce frýdlantského sboru. Správci ve Vratislavicích, v Nové Pace a v Mladé Boleslavi si uvědomují vysoký jazykový styl překladu. Vratislavický správce hovoří o jazyku Bible jako o *zachránci proti poněmčování*. Doplnuje, že tento jazyk pomohl předat Jednotě bratrské *biblické pravdy ve srozumitelné podobě*. Nová Paka doplňuje, že tento překlad je jedinečný i ve svém *přístupu vůči Božímu slovu, porozumění a výkladu*.

Bratří shledávají v Bibli kralické především historický přínos, alespoň tak o tom mluví vratislavický, frýdlantský a mladoboleslavský sbor. Tuto historickou hodnotu správce sboru ve Vratislavicích doplňuje: *Je součástí dějin českého národa. Odkazuje na nádherné období humanismu, vzdělání a prosperity v českých zemích. Je dokladem o skvělé práci Jednoty bratrské*

v dějinách Čech a Moravy. Pro dnešního člověka je však překlad Bible kralické těžko uchopitelný a v tomto směru jsou dnes lépe čtivé překlady Bible. Správce sboru v Mladé Boleslavi hovoří také o tom, že Bible kralická slouží ke studijním účelům Bratří: *Potom při studiu Písma do větší hloubky. Jako doplněk ostatních překladů (mluvím zde z pohledu kazatele). Myslím, že členové sboru ji používají ojediněle.* Správce sboru v Nové Pace také potvrzuje vzdělávací funkci Kralické, ale zároveň uznává, že běžně čte z moderních překladů, *abychom byli i ve svědectví srozumitelní.* Opět se tedy dostáváme k tomu, že Bible kralická je pro Jednotu bratrskou důležitým artefaktem, ke kterému se rádi vrací v přednáškách, oslavují jeho výročí atd., ale již pro sbory není funkční.

Zajímalo mne, zda členové Jednoty bratrské používají svou Bibli i dnes? Frýdlantský a mladoboleslavský sbor použily příslovce *výjimečně*. Správce v Mladé Boleslavi doplnil: *Já osobně, ač jsem na Bibli kralické vyrostl, ji dnes používám jako doplněk moderních překladů. I když musím uznat, že v některých ohledech (např. odkazy ve verších) ji žádný z moderních překladů nepřekonal.* Semilský správce tvrdí, že Bibli kralickou používá *málokdy*. Pokud ji použije, tak je to *pro srovnání a studium textů*. Správce sboru ve Vratislavicích odpověděl stručně: *Ano, jako jeden z překladů.* Z odpovědí vyplývá, že Bible kralická neslouží jako denní nástroj k modlitbám, ale spíše jako studijní prostředek. Odpovědi jsou překvapivé, neboť v tomto bodě se dnešní Jednota bratrská rozchází s Jednotou v období humanismu. Jednoznačnou příčinou zmíněného rozchodu je časová prodleva mezi Bratřími v dobách vzniku Bible kralické a dnešními Bratřími. Dnešní Jednota žije ve společnosti, kde jsou i jiné kvalitní překlady, které jsou pro Jednotu srozumitelnější. Bibli kralickou jsem četla a musím říci, že je pro dnešní čtenáře jazykově velmi obtížná.

V souvislosti s předchozí otázkou jsem se sborů dotazovala, zda upřednostňují jiné překlady Bible. Správce sboru v Mladé Boleslavi odkázal na předchozí odpověď, tedy že spíše upřednostňuje jiné překlady. Doplnil ještě tuto informaci: *Naši členové (většina přišla do církve až po revoluci) používají spíše*

novější překlady CEP ¹⁰⁹, B21 ¹¹⁰, CSP ¹¹¹, Slovo na cestu aj. Semilský sbor odpověděl neurčitě, že používá všechny dostupné současné překlady, stejně tak jako správce frýdlantského sboru, který tvrdí, že při výkladu daného místa a hledání souvislostí používá několik překladů, včetně Kraličky. Správcové sboru ve Vratislavicích a v Nové Pace nás seznámili s překlady, které používají. Správce v Nové Pace: *Používám všechny dostupné překlady: studijní, B21, ekumenickou, Slovo na cestu, Svědků Jehovových, Jeruzalémskou, Petru, Žilka, Pavlík s přihlédnutím k dalším i originálním jazykům. Z hlediska předávání poselství obecně upřednostňuji věrnost textu a srozumitelnost.* Sbor ve Vratislavicích odpověděl následovně: *Upřednostňuji jiné překlady. Bible kralická ve své původní podobě je dobově přeložená a pro mnohé těžko srozumitelná. Nejvíce používám překlad SNC ¹¹² a KMS ¹¹³, případně NBK.* Zde tedy dochází k potvrzení předchozí odpovědi, že Bible kralická spíše slouží jako studijní materiál pro moderní překlady.

V souvislosti s touto otázkou jsem kladla další: Které vydání Bible je nejpoužívanější ve vašem sboru? Vratislavický sbor odpověděl: *Myslím, že SNC a KMS, dále možná CEP,* sbor v Mladé Boleslavi reagoval: *český ekumenický překlad tak napůl s B21.* Podobně reagovala Nová Paka: *Skoro všichni již používají modernější překlady, jen někdy přihlédnou ke Kralickému.* Jednota bratrská ve Frýdlantu ponechala odpověď prázdnou. Sbor v Semilech nedokáže určit, jaké vydání Bible je nejpoužívanější. Předpokládám, že je to z toho důvodu, že nemají centrální knihovnu. V žádné odpovědi nezazněla Bible kralická, protože ji sbory používají pouze ke studijním účelům, ne k běžným modlitbám.

---

¹⁰⁹ Český ekumenický překlad, dále jen CEP

¹¹⁰ Bible – překlad 21. století, dále jen B21, či NBK

¹¹¹ Český studijní překlad, dále jen CSP

¹¹² Slovo na cestu, dále jen SNC

¹¹³ Nový překlad Bible Křesťanské misijní společnosti, dále jen KMS

Otázka Kolik výtisků Bible kralické vlastní váš sbor, popřípadě které vydání? Které vydání je nejstarší, které je nejmladší? získala rozpačité odpovědi. Domnívala jsem se, že každý sbor má svou vlastní knihovnu, kde uchovávají Bible. Tato domněnka mi byla vyvrácena. To, že sbor nečerpá ze společné knihovny, mi potvrdil správce sboru v Mladé Boleslavi. *Jako sbor žádné Bible nevlastníme vyjma těch ve sborovém archívu, kde jich je několik, cca do 10 ks.* Z odpovědi ale není zřejmé, zda správce myslí deset kusů Bible kralické, či jiné překlady. Členové frýdlantské Jednoty prý Bibli kralickou jistě mají, bližší informace ale nemám. Správce sboru v Nové Pace reagoval takto: *Sbor Jednoty bratrské v Nové Pace staré Bible rozdál zájemcům, je tu pouze pár kousků na příležitostné zapůjčení. Kolik toho mají lidé doma, těžko říct. Většinou to je text podle vydání 1613. Já jich mám asi 5, nejstarší mám Nový zákon šestý díl vydaný 1875.* Správce sboru v Semilech na tuto otázku nemohl odpovědět.

Z odpovědi vratislavického sboru na výše zmíněnou otázku můžeme rozpoznat dnešní náhled Jednoty bratrské na Bibli kralickou: *To nedokážu říct. Pro nás Bible není starožitnost, ale každodenní součást života, proto jsem nikdy nezjišťoval, kdo má jak starou Bibli, nebo jaké má vydání. To, co považuji za důležité je, aby Bibli jednotliví členové sboru rozuměli a v tomto ohledu aby měli takový překlad, který jim vyhovuje. Osobně však vlastním Bibli kralickou z 19. stol. po svých předcích.* Podobně reagoval sbor v Mladé Boleslavi již na první položenou otázku: *Jaký vztah má Jednota bratrská k Bibli kralické? Bible kralická však pro nás není ani modlou ani ikonou, na které bychom si zakládali. Je jedním z překladů Bible, který je dnes dostupný.* I sbor v Nové Pace potvrzuje předchozí dvě odpovědi: *Ačkoli si práce Kralických velice vážíme, není pro nás toto dílo nějakou „modlou“, kterou bychom měli uctívat, nýbrž užívat ke službě podle potřeby. Jsem taky velice rád, že se podařilo znovu vydat „Šestidítku“.*

Tyto tři odpovědi nám také pomohou lépe popsat vztah Bratří k dílu svých předků. Je zřejmé, že Bible je pro Jednotu bratrskou předmět, který slouží k probuzení lidí, ke každodenní činnosti. Víra a šíření víry jsou na prvním místě, proto Bratří sáhnou po moderním překladu, který je dnešním čtenářům bližší

a srozumitelnější. To, že je víra na prvním místě, má dnešní Jednota bratrská společné s Jednotou bratrskou z období humanismu.

Dále mne zajímalo, jakým způsobem se Jednota bratrská vrací ke vzniku Bible kralické? Vratislavický sbor odpověděl tak, že zahrnul i odpovědi dalších čtyř sborů. *Jednota bratrská před několika roky oslavila 550 let od svého vzniku. K této příležitosti vznikla putovní výstava, která byla uspořádána v mnoha městech České republiky, především tam, kde máme sbory. Výstava byla zaměřená na veřejnost, na místní politickou a kulturní reprezentaci, na učitele, studenty apod. Měla velký úspěch a mnohým pomohla připomenout tuto významnou, ale mnohdy opomíjenou část naší historie, kterou je práce Jednoty bratrské. Součástí této výstavy byla samozřejmě i prezentace Bible kralické jako jednoho z dědictví Jednoty bratrské.* Sbor ve Frýdlantu zareagoval, že se ke vzniku Bible kralické vrací publikováním článků a sdílením nasazení tvůrců. Sbory v Semilech a Mladé Boleslavi také označily přednášky jako hlavní způsob ohlednutí se za vznikem Bible kralické. Těchto pět sborů ale o Bibli kralické nepublikuje.

Poslední otázkou, kterou jsem kladla sborům ohledně Bible kralické, je dle mého názoru trochu kontroverzní téma. V Památníku Bible kralické v Kralicích mi paní správkyňe sdělila, že celé Kralice jsou katolickou vesnicí, proto jsem se Bratří zeptala, jaký mají názor na to, že vzpomínku na jejich dědictví uchovávají katolíci. Rozhodla jsem tyto odpovědi citovat, protože jsou velmi zajímavé. Sbor ve Vratislavicích vysvětlil: *Nevadí mi to. Je to sice trochu postavené na hlavu vzhledem k tomu, že to byla právě Katolická církev, která pronásledovala Jednotu bratrskou a zakazovala uchovávat Bibli kralickou, ale dnes je katolická církev jinde a nedá se to zcela spojovat. Jednota bratrská se v Čechách, po umožnění návratu, usazovala velmi pozvolna a odkaz některých jejich dědictví přijali i jiné církve. Proto dnes Jednota bratrská nezpravuje ani např. původní bratrský dům v Kunvaldě apod. Současná Jednota bratrská se hlásí především k duchovnímu odkazu svých předků.* Díky odpovědi správce vratislavického sboru jsme dostali odpověď na otázku, kterou jsme si položili na

začátku kapitoly. Je pro Bratří i dnes na prvním místě víra? Můžeme odpovědět, že tomu tak skutečně je. *Nejde o to vlastnit, nebo zpravovat nějaké statky, nebo starožitnosti. Jde především o to pokračovat v duchovním dědictví této církve, která se i v historii nevyznačovala materiálními statky, ale především službou lidem v této zemi.*

Správce sboru v Semilech na položenou otázku také odpovídá, že nesejde na tom, kdo uchovává vzpomínku na Bibli kralickou. Pokračuje podobně jako správce ve Vratislavicích: *Proč bratři tenkrát přeložili Boží slovo a BK vznikla? Protože milovali Krista a Boží slovo a potřebovali ho pro svůj praktický každodenní život víry! Ne aby z toho vznikl nějak předmět uctívání.* Stejný názor poskytl správce sboru v Mladé Boleslavi, odpověděl: *Nevadí mi to. Bibli vnímám jako služební nástroj k probuzení víry a ne jako věc, kterou bychom měli uctívat.* V podobném duchu odpověděl i sbor ve Frýdlantu.

Správce sboru v Nové Pace reagoval: *Památník jsem navštívil mnohokrát – ještě i v mém dětství za působení Dr. Fialové, ale nikdy jsem si nevšimnul, že by tam byli katolíci. Dá se však předpokládat, že jsou přirozeně ve všech organizacích. Nevím, jestli Moravské zemské muzeum je katolickou organizací, zatím jsem to nezjistil. Pokud ano, je skvělé, že i katolíci opatrují tuto vzácnou památku a mně to nevadí – je to duchovní poklad pro všechny.* Otázka, na kterou odpovídal správce v Nové Pace, zněla: *V Památníku Bible kralické v Kralicích uchovávají vzpomínku na Bibli kralickou katolíci, jaký na to máte názor?* Otázku jsem špatně formulovala. Nemyslela jsem tím, že Moravské zemské muzeum je katolické, ale že je památník zasazen do centra katolické vesničky v Kralicích.

Odpovědi na tuto otázku rozluštily vztah Jednoty bratrské k Bibli kralické. Dnešní moderní doba vyžaduje modernější překlady. Bible kralická se stává pro členy Jednoty bratrské nesrozumitelná a obtížná k tomu, aby sloužila jako denní nástroj. Bible je pro církve užitkovou věcí, kterou používají k probuzení lidí, k útěše, k modlitbám. Neslouží jako věc, která by se měla

uctívat. Již v dřívějších dobách, jak jsem zmínila výše, Jednota neoplývala materiálními statky, tak tomu je i dodnes. Důležitá je víra. Proto Jednota neřeší, která církev spravuje kulturní dědictví Jednoty bratrské.

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo popsat kulturně-historický kontext vzniku Bible kralické a život této památky. Tohoto cíle se mi snad podařilo dosáhnout. V první části diplomové práce jsem se zabývala kulturně-historickým kontextem vzniku této památky, zabývala jsem se tedy dobou, ve které Bible kralické vznikala. Zaměřila jsem se také na osobnosti Jednoty bratrské, které se podílely na vzniku Bible kralické. Poté jsem již přešla k životu Bible kralické, kde jsem se zabývala edicemi, které vznikaly již od roku 1596 až do roku letošního.

I přínos Bible kralické se v jednotlivých obdobích měnil. V období vzniku a tisku Bible kralické vykonává převážně funkci útěšnou, v období národního obrození plnila funkci vzdělávací a dnes plní funkci historickou.

Tato práce může sloužit studentům jako základní literatura pro práci s Bibli kralickou, neboť jsem zatím neobjevila publikaci, která by čtenáře komplexně seznámila s Bibli kralickou. Načerpání informace z dostupné literatury jsem obohatila o edice Bible kralické a o dnešní vztah českých Bratří k Bibli kralické. Na začátku práce jsem bojovala s nedostatečným množstvím literatury. S tímto problémem mi velmi pomohla správkyně Památníku Bible kralické v Kralicích, která mi poskytla nejen odkazy na další možné knihy, ale také časopisecké vydání Kralické tvrze.

Pro kapitulu *Dnešní vztah českých Bratří k Bibli kralické* jsem se rozhodla oslovit všechny sbory Jednoty bratrské v České republice. Celkem jsem oslovila 27 sborů a odeslala jim soubor otevřených otázek k vyplnění. Těchto souborů se mi vrátilo pět vyplněných. S tímto počtem vrácených dotazníků jsem byla spokojená, protože odpovědi jsou si navzájem podobné, tudíž se dá předpokládat, že i od ostatních sborů, které dotazník nevyplnily, bych dostala obdobné odpovědi.

Bible kralická je pro sbory historickým artefaktem, který střízlivě uctívají. Bible kralická není pro dnešní sbory modlou, ale je jedním z možných překladů a studijním materiálem. Cítí k ní úctu, jako k dílu svých předků, ale

nejedná se o povinnou součást jejich církevního života. Bratři chápou své poslání v šíření křesťanství a k tomuto šíření zpravidla používají moderní překlady, které jsou bližší moderním lidem. Zároveň jsou i srozumitelnější.

6 Seznam zdrojů

Publikace

- BAUER, J.: *Vládci českých zemí. Historie panovnického trůnu Čech a Moravy*. Praha: Beta, 2004.
- *Bibli české díl první. Totiž Patery knihy Mojžíšovy*. Kralice: Tiskárna Jednoty Bratrské, 1579.
- *Bibli české díl druhý*. Kralice: Tiskárna Jednoty Bratrské, 1580.
- *Bibli české díl pátý. V němž se knihy, ty, kteréž jsou nazvány Apokryffa, pokládají*. Kralice: Tiskárna Jednoty Bratrská, 1588.
- *Bibli svatá. To jest: kniha, v níž se všechna Písma S[vatá] Starého i Nového zákona obsahují*. Kralice: tiskárna Jednoty Bratrská, 1613.
- ČAPEK, V.: *Historie Bible*. Praha: Advent, 1990.
- ČÁP, P. (ed.): *Bible v životě církve*. Praha: Exulant, 2014.
- FIALOVÁ, V.: *Kralice*. Brno: Krajské nakladatelství, 1959.
- CHALOUPKA, J.: *Historický význam kralické tiskárny*. Praha: Panorama, 1982.
- KOL. AUTORŮ: *Za Kralickou do Kralic aneb 400. výročí Bible kralické*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013.
- LEHÁR, J.; STICH, A.; JANÁČKOVÁ, J.; HOLÝ, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008.
- MITÁČEK, J.; BRODESSER, S.; FIŠER Z.: *Dílo tiskařů jednoty bratrské: katalog expozice v Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslavou*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2002.
- *Písmo svaté Starého i Nového zákona: dle posledního vydání Kralického z roku 1613 se zřetelem ku Kralické bibli šestidílné z roku 1579–1593 a k bibli Elsnerově z roku 1766. Díl 1*. Praha: J. Otto, 1892.

Internetové zdroje

- JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2014-12-5]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info/upload/files/UstavaJB09.pdf>.
- JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská České republiky* [online]. Liberec: Jednota bratrská. [vid. 2015-1-5]. Dostupné z: <http://www.jbcr.info>.
- JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská Semily* [online]. Semily: Jednota bratrská, © 2015 [vid. 2015-1-5]. Dostupné z: <http://www.jbsemily.cz/o-jednote-bratske/>.
- JEDNOTA BRATRSKÁ. *Jednota bratrská* [online]. Turnov: Jednota bratrská, © 2013 [vid. 2015-1-8]. Dostupné z: http://www.jednotabratska.cz/distrikt/dokumenty/historie_jednoty_bratske.pdf.
- ČESKÁ TELEVIZE. *Česká televize* [online], Praha: Česká televize, © 1996–2015 [vid. 2015-1-5]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10391170572-pod-ochranou-zerotinu/>.
- ČESKÁ TELEVIZE. *Česká televize* [online], © 1996–2015 [vid. 2015-1-7]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10169539755-dvaasedmdesat-jmen-ceske-historie/video/>.

Časopis

- JÄGER, P.: *Česká biblická práce v Kutné Hoře*. In. *Theologica*, 2011, roč. 1, č. 1., s. 99–117.

7 Seznam příloh

1. Příloha – sbor Jednoty bratrské ve Frýdlantu
2. Příloha – sbor Jednoty bratrské v Nové Pace
3. Příloha – sbor Jednoty bratrské v Semilech
4. Příloha – sbor Jednoty bratrské ve Vratislavicích nad Nisou
5. Příloha – sbor Jednoty bratrské v Mladé Boleslavi

8 Přílohy

1. Příloha – sbor Jednoty bratrské ve Frýdlantu

Oblast 1: Úvodní otázky

- 1) **Jsem člen:** (Prosím, vyberte správnou odpověď.)
  - a. Přicházející
  - b. Zůstávající
  - c. Sloužící
- 2) **Kolik let jsem členem Jednoty bratrské?** (Prosím, napište.) *16 let*
- 3) **Ve kterém městě se nachází sbor, který navštěvují?** (Prosím, napište.) *Frýdlant*
- 4) **Co mě vedlo ke vstupu do Jednoty bratrské?** (nepovinné) *Věřím, že Bůh.*

Oblast 2: Otázky týkající se Jednoty bratrské

- 1) **Vysvětlete podstatu církve Jednoty bratrské? Resp. na jakých základech tato církev stojí?** *Základem je pokora, nezakládání si na vlastním životě a poddání se Božímu vedení.*
- 2) **Jak se Jednota bratrská profiluje oproti ostatním církvím?** *Pro někoho může být příliš radikální.*
- 3) **Kde je hlavní sídlo Jednoty bratrské?**
Pro Českou republiku je to Liberec.
- 4) **Na Moravě jsou pouze tři sbory Jednoty bratrské (Ostrava, Holešov a Ivančice), čím je to zapříčiněno?** *Historický vývoj a dynamika doby, usilovně se modlíme a pracujeme na změně, ale vše je na Bohu.*
- 5) **Liší se nějak dnešní Jednota bratrská od Jednoty bratrské, která vydala Bibli kralickou?** *Každá doba je specifická a neopakovatelná v atmosféře, chování, vnímání... Kořeny jsou však stále stejné.*

- 6) **Jaký máte vztah k ostatním církvím a jaký vztah mají ony k vám?**
Z naší strany fandovství, protože každá z církví má od Boha své poslání a výzvy. Z mnohými spolupracujeme, známe se.

Oblast 3: Otázky týkající se Bible kralické

- 1) **Jaký vztah má Jednota bratrská k Bibli kralické? Resp. čím je pro Jednotu bratrskou Bible kralická?** *Ve své době to byl heroický počín a zázrak. Obdiv a pokora k Bratřím a jejich nasazení. Jedná se o inspirativní duchovní dědictví.*
- 2) **Používáte Bibli kralickou i dnes?**
Výjimečně.
- 3) **Upřednostňujete jiný překlad Bible? Pokud ano, tak který a v jakém případě jiný překlad použijete?** *Při výkladu daného místa a hledání souvislosti používám několik překladů včetně Kraličky.*
- 4) **Kolik výtisků Bible kralické vlastní váš sbor, popřípadě které vydání? Které vydání je nejstarší, které je nejmladší?** *Mnozí ze členů ji jistě mají.*
- 5) **Které vydání je nejpoužívanější ve vašem sboru?** *(Nezodpovězeno.)*
- 6) **Jaký přínos shledáváte v Bibli kralické dnes?** *Jedná se o odkaz, inspiraci, že i v těch nejtěžších dobách lze dělat Boží dílo.*
- 7) **Jakým způsobem se Jednota bratrská vrací ke vzniku Bible kralické?** *Publikace článků, sdílíme nasazení tvůrců, což je nesmírně inspirativní.*
- 8) **Publikuje váš sbor o tématu Bible kralické?** *Naše společenství samo ne.*
- 9) **V Památníku Bible kralické v Kralicích uchovávají vzpomínku na Bibli kralickou katolíci, jaký na to máte názor?** *Proč ne, díky Bohu jsme v mnohém dnes oproti historii jinde. Pro nás je důležité žít každý den s podobným nasazením a poddáním se Bohu jako kdysi její tvůrci.*

Oblast 1: Úvodní otázky

- 1) **Jsem člen:** (Prosím, vyberte správnou odpověď.)
  - a. Přicházející
  - b. Zůstávající
  - c. Sloužící
- 2) **Kolik let jsem členem Jednoty bratrské?** (Prosím, napište.) *34 let.*
- 3) **Ve kterém městě se nachází sbor, který navštěvuji?** (Prosím, napište.) *V Nové Pace.*
- 4) **Co mě vedlo ke vstupu do Jednoty bratrské?** (nepovinné) *Shodné místo bydliště i sboru. (Podle mé zásady sloužit, kde žiji.)*

Oblast 2: Otázky týkající se Jednoty bratrské

- 1) **Vysvětlete podstatu církve Jednoty bratrské? Resp. na jakých základech tato církev stojí?**

Pán Ježíš si ji kdysi povolal k životu, aby Mu naslouchala a sloužila. Stojí na Písmu, navazuje na zkušenosti a poznatky jejích předchůdců, hledá v tom aktuální vedení Ducha svatého.
- 2) **Jak se Jednota bratrská profiluje oproti ostatním církvím? Jednota podle mne nemá potřebu se profilovat oproti ostatním, ale budovat to, co jí Pán svěřil, jak ji vede, pružně reagovat na výzvy doby v citlivosti na vedení Ducha. Ale od počátku je církví ne lidovou, kladoucí důraz na vykazatelnou života a kázeň.** (Odpověď je špatně stylizována, obávám se zasahovat do výpovědi, aby nebyl stylistickým zákrokem význam změněn.)
- 3) **Kde je hlavní sídlo Jednoty bratrské?** *V Liberci (to asi víte).*
- 4) **Na Moravě jsou pouze tři sbory Jednoty bratrské (Ostrava, Holešov a Ivančice), čím je to zapříčiněno?** *Donedávna tam byl jen*

jeden sbor a je to otázka historického vývoje, další služby a misijního šíření díla Jednoty bratrské.

- 5) Liší se nějak dnešní Jednota bratrská od Jednoty bratrské, která vydala Bibli kralickou? Určitě, a bylo by divné, kdyby ne. Tehdy byla daleko/mnohokrát větší, pracovala pod ochranou některých šlechticů. Dnes je stále ještě malá a po období totality se teprve rozvíjí a hledá některé cesty a nastavení ke službě.**
- 6) Jaký máte vztah k ostatním církvím a jaký vztah mají ony k vám? Rád spolupracuji s místními církvemi, nakolik to je možné. Máme zde dobré vztahy. Těžko říct, jak oni vnímají nás – žádná evangelikální církev zde není, tak vycházíme z toho, co tu je.**

Oblast 3: Otázky týkající se Bible kralické

- 1) Jaký vztah má Jednota bratrská k Bibli kralické? Resp. čím je pro Jednotu bratrskou Bible kralická? Je pro nás vzácným pokladem: v přístupu úcty vůči Božímu slovu, v porozumění, výkladech i svojí češtinou.**
- 2) Používáte Bibli kralickou i dnes? Ano, občas, podle potřeby. (Byl jsem jí „odkojen“.)**
- 3) Upřednostňujete jiný překlad Bible? Pokud ano, tak který a v jakém případě jiný překlad použijete? Používám všechny dostupné překlady: studijní, Bible21, ekumenickou, Slovo na cestu, Svědků Jehovových, Jeruzalémskou, Petru, Žilka, Pavlík s přihlédnutím k dalším i originálním jazykům. Z hlediska předávání poselství obecně upřednostňuji věrnost textu a srozumitelnost.**
- 4) Kolik výtisků Bible kralické vlastní váš sbor, popřípadě které vydání? Které vydání je nejstarší, které je nejmladší? Sbor Jednoty bratrské v Nové Pace staré Bible rozdal zájemcům, je tu pouze pár kousků na příležitostné zapůjčení. Kolik toho mají lidé doma, těžko říct. Většinou to je text podle vydání 1613. Já jich mám asi 5, nejstarší mám Nový zákon, šestý díl, vydaný roku 1875.**

- 5) **Které vydání je nejpoužívanější ve vašem sboru?** *Skoro všichni již používají modernější překlady, jen někdy přihlédnou ke Kralickému.*
- 6) **Jaký přínos shledáváte v Bibli kralické dnes?** *Pro studium a srovnání. Pro běžnou četbu podporuji především moderní překlady, abychom byli i ve svědectví srozumitelní.*
- 7) **Jakým způsobem se Jednota bratrská vrací ke vzniku Bible kralické?** *Připomíná si ho a oceňuje jeho hodnotu. Staří bratři zařadili Písmo mezi „věci služebné“. Ačkoli si práce Kralických velice vážíme, není pro nás toto dílo nějakou „modlou“, kterou bychom měli uctívat, nýbrž užívat ke službě podle potřeby. Jsem taky velice rád, že se podařilo znovu vydat „Šestidílkou“.*
- 8) **Publikuje váš sbor o tématu Bible kralické?** *Nepublikuje žádné veřejné tiskoviny – jen vnitřní informace, kde byla také zmínka.*
- 9) **V Památníku Bible kralické v Kralicích uchovávají vzpomínku na Bibli kralickou katolíci, jaký na to máte názor?**
Je jasné, že důsledky rekatolizace, pro kterou tady musela stará Jednota bratrská úplně skončit, jsou zjevné dodnes. Památník jsem navštívil mnohokrát – ještě i v mém dětství za působení Dr. Fialové, ale nikdy jsem si nevšimnul, že by tam byli katolíci. Dá se však předpokládat, že jsou přirozeně ve všech organizacích. Nevím, jestli Moravské zemské muzeum je katolickou organizací, zatím jsem to nezjistil. Pokud ano, je skvělé, že i katolíci opatrují tuto vzácnou památku a mně to nevadí – je to duchovní poklad pro všechny.

3. Příloha – sbor Jednoty bratrské v Semilech

Oblast 1: Úvodní otázky

- 1) **Jsem člen:** (Prosím, vyberte správnou odpověď.)
  - a. Přicházející
  - b. Zůstávající
  - c. Sloužící
- 2) **Kolik let jsem členem Jednoty bratrské?** (Prosím, napište.)

25 let.
- 3) **Ve kterém městě se nachází sbor, který navštěvuji?** (Prosím, napište.)

Semily
- 4) **Co mě vedlo ke vstupu do Jednoty bratrské?** (nepovinné)

V Jednotu bratrskou jsem uvěřil a poznal Krista.

Oblast 2: Otázky týkající se Jednoty bratrské

- 1) **Vysvětlete podstatu církve Jednoty bratrské? Resp. na jakých základech tato církev stojí?**

Osobní vztah s Ježíšem Kristem a závazný a vykazatelný vztah v rámci místního sboru.
- 2) **Jak se Jednota bratrská profiluje oproti ostatním církvím?**

Pokud vím, tak se vůči ostatním církvím nijak nevymezujeme a nesrovnáváme. Pouze jsou církve, se kterými nespolupracujeme na praktické rovině.
- 3) **Kde je hlavní sídlo Jednoty bratrské?**

Ústředí Jednoty bratrské v ČR sídlí v Liberci.
- 4) **Na Moravě jsou pouze tři sbory Jednoty bratrské (Ostrava, Holešov a Ivančice), čím je to zapříčiněno?**

Nevím.

- 5) Liší se nějak dnešní Jednota bratrská od Jednoty bratrské, která vydala Bibli kralickou?**

V základním nastavení ne (viz bod č. 1), jinak se snaží být kulturně a společensky relevantní dnešní době. 400 let je 400 let. Ale jistě by se našlo mnoho odlišností. Dnešní Jednota se vypořádává s neblahým dědictvím (katolicismus, nacismus, komunismus ...), které poznamenalo náš národ, včetně křesťanů. Jednota bratrská v době vydání Bible kralické čerpala z kulturního, duchovního a morálního dědictví předešlých generací. O to jsme my přišli a nyní to pracně dobýváme zpět.

- 6) Jaký máte vztah k ostatním církvím a jaký vztah mají ony k vám?**

Respekt, někde vstřícnost.

Oblast 3: Otázky týkající se Bible kralické

- 1) Jaký vztah má Jednota bratrská k Bibli kralické? Resp. čím je pro Jednotu bratrskou Bible kralická?**

Historický klenot, ve své době byla Darem.

- 2) Používáte Bibli kralickou i dnes?**

Málo kdy, pouze pro srovnání a studium textů.

- 3) Upřednostňujete jiný překlad Bible? Pokud ano, tak který a v jakém případě jiný překlad použijete?**

Všechny dostupné současné překlady – běžné čtení, studium

- 4) Kolik výtisků Bible kralické vlastní váš sbor, popřípadě které vydání? Které vydání je nejstarší, které je nejmladší?**

Nemám tušení.

- 5) Které vydání je nejpoužívanější ve vašem sboru?**

Nevím.

- 6) Jaký přínos shledáváte v Bibli kralické dnes?**

Historická hodnota

- 7) Jakým způsobem se Jednota bratrská vrací ke vzniku Bible kralické?**

Nevím, snad v rámci přednášek, výstav ...

8) Publikuje váš sbor o tématu Bible kralické? Ne.

9) V Památníku Bible kralické v Kralicích uchovávají vzpomínku na Bibli kralickou katolíci, jaký na to máte názor?

Na tom nesejde. Proč bratři tenkrát přeložili Boží slovo a Bible kralická vznikla? Protože milovali Krista a Boží slovo a potřebovali ho pro svůj praktický každodenní život víry! Ne aby z toho vznikl nějak předmět uctívání. To, že z toho byl a je úžasný užitek, je Boží zásluha a milost. Nám – členům Jednoty bratrské jde dnes o to samé, ale slouží nám dnes už jiné prostředky a pomůcky. Bibli kralickou a ty, kteří ji vytvořili, máme v úctě, ale dnes je už historií. Když bych dal dnešnímu hledajícímu člověku ke čtení Bibli kralickou, tak tomu nebude rozumět. Když mu dám „Slovo na cestu“, tak to je pro něho srozumitelné.

4. Příloha – sbor Jednoty bratrské ve Vratislavicích na Nisou
---

Oblast 1: Úvodní otázky

- 1) **Jsem člen:**(Prosím, vyberte správnou odpověď.)
  - a. Přicházející
  - b. Zůstávající
  - c. Sloužící
- 2) **Kolik let jsem členem Jednoty bratrské?** (Prosím, napište.) *Přibližně 15 let.*
- 3) **Ve kterém městě se nachází sbor, který navštěvuji.** (Prosím, napište.) *Vratislavice nad Nisou*
- 4) **Co mě vedlo ke vstupu do Jednoty bratrské?** (nepovinné) *Celá rodina jsme v 90. letech zareagovali na zvěst o Ježíši Kristu skrze evangelizace pořádané Jednotou bratrskou v LBC.*

Oblast 2: Otázky týkající se Jednoty bratrské

- 1) **Vysvětlete podstatu církve Jednoty bratrské? Resp. na jakých základech tato církev stojí?** *Dnešní Jednota bratrská v ČR stojí na Apoštolsko-prorockém základu.*

Viz:

http://www.jbcr.info/index.php?option=com_content&view=article&id=94&Itemid=109

- 2) **Jak se Jednota bratrská profiluje oproti ostatním církvím?**

To je pro mě těžké objektivně popsat, protože znám ostatní církve jen povrchním způsobem. Určitě je jednou z charakteristik, a možná i určitá profilace dnešní Jednoty bratrské v ČR, civilnost a snaha prakticky sloužit tomuto národu. Sloužit jednotlivým městům, kde se sbory nachází a lidem, kteří tam žijí. Nejsme církví uzavřenou ve svých kostelech, nebo modlitebnách. Jsme církev otevřená lidem, sloužící, přinášející křesťanské hodnoty rodinám, mladým lidem, seniorům,

lidem na okraji společnosti i těm dobře zaopatřeným. Zároveň jsme církví zaměřenou na vzájemnou službu, péči i kázeň uvnitř jednotlivých sborů.

3) Kde je hlavní sídlo Jednoty bratrské? V Liberci.

4) Na Moravě jsou pouze tři sbory Jednoty bratrské (Ostrava, Holešov a Ivančice), čím je to zapříčiněno?

Ačkoli je Jednota bratrská historicky spjatá s Moravou, dnes má sbory především na Liberecku a potom ve východních Čechách. Osobně neznám všechny důvody, ale jedním z nich bude určitě velké „probuzení“ křesťanů právě skrze Jednotu bratrskou v Liberci v devadesátých letech a s tím spojené zakládání sborů v okolí Liberce. I do ostatních sborů v Čechách byl často povolán služebník právě ze sboru v Liberci. Je nutné napsat, že po bitvě na Bílé hoře byla Jednota bratrská v českých zemích rozprášena a mnoho, především právě Moravanů, uteklo do exilu. I proto je dnešní rozložení sborů Jednoty bratrské v ČR jiné, než v historii.

5) Liší se nějak dnešní Jednota bratrská od Jednoty bratrské, která vydala Bibli kralickou? Dnešní Jednota bratrská v ČR se jednoznačně hlásí k odkazu prvotní Jednoty bratrské a tedy i k období kolem sepsání Bible kralické. Liší se samozřejmě vlivem na České zemi. Tehdy mněla Jednota bratrská za sebou již nějaké období působnosti. Přinášela vzdělání, sociální práci apod. Vyrůstali v ní osobnosti jako Jan Blahoslav, Jan Ámos Komenský a mnoho dalších. To, co je v dnešní Jednotě bratrské ČR ale stejné, je její snaha sloužit České zemi, přinášet hodnoty, vzdělání, kulturu. Samozřejmě, že hlavním cílem Jednoty bratrské v dějinách i dnes je nést zvěst o skutečném, vzkříšeném, živém Ježíši Kristu, kterému záleží na této zemi, na lidech v ní. Historická i dnešní Jednota to však dělá civilním způsobem, službou druhým, hledáním potřeb lidí, poskytování odpovědí na důležité

životní otázky a nabízením křesťanských hodnot, které tak moc dnešní doba postrádá.

6) Jaký máte vztah k ostatním církvím a jaký vztah mají ony k vám?

Osobně mám mnoho přátel v ostatních církvích a v tomto ohledu mám tedy vztah k ostatním církvím jednoznačně kladný. Jsme koneckonců jedna Kristova církev. Před Bohem nejsou rozdíly na základě denominace. Máme pouze různé úkoly a způsob práce. Vztah ostatních církví v ČR k Jednotě nedokážu jednoznačně říct. Jistě jsou církve, které Jednotě bratrské ČR nedůvěřují, protože jsme možná pro mnohé příliš civilní, což může být, obzvláště pro tradičněji se projevující církve, nepochopitelné. Jistě mohou být i jiné důvody pro nedůvěru, ať osobní, nebo na základě způsobu práce, ale to je otázka spíše na ně. Jednota bratrská má v ústavě jasně deklarovaný respekt k ostatním církvím, jako součástí velkého Kristova těla. Myslím, že okolní církve, které dobře znají naši práci, mají i k nám vztah dobrý.

Oblast 3: Otázky týkající se Bible kralické

1) Jaký vztah má Jednota bratrská k Bibli kralické? Resp. čím je pro Jednotu bratrskou Bible kralická?

Opět nedovedu mluvit za Jednotu bratrskou, jako celek. Přesto snad mohu říci, že považujeme Bibli Kralickou za historický poklad, nádherné dědictví Jednoty bratrské. Bible kralická zachránila český jazyk, přinesla biblické pravdy ve srozumitelné podobě lidem v této zemi, stala se jedním ze symbolů odporu proti rekatolizaci a poněmčení českého národa.

2) Používáte Bibli kralickou i dnes? Ano, jako jeden z překladů.

3) Upřednostňujete jiný překlad Bible? Pokud ano, tak který a v jakém případě jiný překlad použijete?

Upřednostňuji jiné překlady. Bible kralická ve své původní podobě je dobově přeložená a pro mnohé těžko srozumitelná. Nejvíce používám překlad SNC a KMS, případně NBK.

4) Kolik výtisků Bible kralické vlastní váš sbor, popřípadě které vydání? Které vydání je nejstarší, které je nejmladší?

To nedokážu říct. Pro nás Bible není starožitnost, ale každodenní součást života, proto jsem nikdy nezjišťoval, kdo má jak starou Bibli, nebo jaké má vydání. To, co považuji za důležité je, aby Bibli jednotliví členové sboru rozuměli a v tomto ohledu aby měli takový překlad, který jim vyhovuje. Osobně však vlastním Bibli kralickou z 19. stol. po svých předcích.

5) Které vydání je nejpoužívanější ve vašem sboru?

Myslím, že SNC a KMS, dále možná CEP

6) Jaký přínos shledáváte v Bibli kralické dnes?

Podle mě především historický. Je součástí dějin českého národa. Odkazuje na nádherné období humanismu, vzdělání a prosperity v českých zemích. Je dokladem o skvělé práci Jednoty bratrské v dějinách Čech a Moravy. Pro dnešního člověka je však překlad Bible kralické těžko uchopitelný a v tomto směru jsou dnes lépe čtivé překlady Bible.

7) Jakým způsobem se Jednota bratrská vrací ke vzniku Bible kralické?

Jednota bratrská před několika roky oslavila 550 let od svého vzniku. K této příležitosti vznikla putovní výstava, která byla uspořádána v mnoha městech České republiky, především tam, kde máme sbory. Výstava byla zaměřená na veřejnost, na místní politickou a kulturní reprezentaci, na učitele, studenty apod. Měla velký úspěch a mnohým pomohla připomenout tuto významnou, ale mnohdy opomíjenou část naší historie, kterou je práce Jednoty bratrské. Součástí této výstavy byla samozřejmě i prezentace Bible kralické jako jednoho z dědictví Jednoty bratrské.

8) Publikuje váš sbor o tématu Bible kralické? Ne.

9) V Památníku Bible kralické v Kralicích uchovávají vzpomínku na Bibli kralickou katolíci, jaký na to máte názor?

Nevadí mi to. Je to sice trochu postavené na hlavu vzhledem k tomu, že to byla právě Katolická církev, která pronásledovala Jednotu bratrskou a zakazovala uchovávat Bibli kralickou, ale dnes je katolická církev jinde a nedá se to zcela spojovat. Jednota bratrská se v Čechách, po umožnění návratu, usazovala velmi pozvolna a odkaz některých jejích dědictví přijali i jiné církve. Proto dnes Jednota bratrská nezpravuje ani např. původní bratrský dům v Kunvaldu apod. Současná Jednota bratrská se hlásí především k duchovnímu odkazu svých předků. Nejde o to vlastnit, nebo zpravovat nějaké statky, nebo starožitnosti. Jde především o to pokračovat v duchovním dědictví této církve, která se i v historii nevyznačovala materiálními statky, ale především službou lidem v této zemi.

Oblast 1: Úvodní otázky

- 1) **Jsem člen:** (Prosím, vyberte správnou odpověď.)
  - a. Přicházející
  - b. Zůstávající
  - c. Sloužící
- 2) **Kolik let jsem členem Jednoty bratrské?** (Prosím, napište.)

23 let.
- 3) **Ve kterém městě se nachází sbor, který navštěvuji?** (Prosím, napište.)

Mladá Boleslav
- 4) **Co mě vedlo ke vstupu do Jednoty bratrské?** (nepovinné)

Služba – jsem správce sboru.

Oblast 2: Otázky týkající se Jednoty bratrské

- 1) **Vysvětlete podstatu církve Jednoty bratrské? Resp. na jakých základech tato církev stojí?**

Věřím, že na Biblických základech, Biblické učení a život, který je v souladu s tímto učením.
- 2) **Jak se Jednota bratrská profiluje oproti ostatním církvím?**

Jsme součástí Kristova těla – jak v České republice, tak i celém světě.
- 3) **Kde je hlavní sídlo Jednoty bratrské?**

V Liberci.
- 4) **Na Moravě jsou pouze tři sbory Jednoty bratrské (Ostrava, Holešov a Ivančice), čím je to zapříčiněno?**

Historicky – po Bílé hoře musela Jednota z českých zemí odejít. Obnovená Jednota bratrská se k nám šířila z Německa a (dnešního Polska), proto je hodně sborů v Čechách. Jednota bratrská utrpěla

odsunem Němců po 2. světové válce, kdy některé „německé“ sbory úplně zanikly – minimálně jeden z nich byl na Moravě.

5) Liší se nějak dnešní Jednota bratrská od Jednoty bratrské, která vydala Bibli kralickou?

Žijeme o několik století později. V jiné společnosti. Způsoby práce staré a dnešní Jednoty nemohou být stejné. Co však stejné je, je snaha přiblížit lidem Krista jako zachránce každého člověka. Ukazovat lidem na Boha, jeho lásku a zájem o každého člověka.

6) Jaký máte vztah k ostatním církvím a jaký vztah mají ony k vám?

Tady v Mladé Boleslavi máme s ostatními církvemi vztahy „nadstandardní“. Jedenkrát za měsíc máme s ostatními představiteli církví (Řkc, Řekc, CASD, CČE, CČSH, CB) pracovní snídani, kde se přátelsky sdílíme o naší práci. Pořádáme společné ekumenické akce – Modlitební týden za jednotu křesťanů, Noc kostelů, ekumenický ples aj.

Oblast 3: Otázky týkající se Bible kralické

1) Jaký vztah má Jednota bratrská k Bibli kralické? Resp. čím je pro Jednotu bratrskou Bible kralická?

Bible kralická byl na svou dobu jedinečný překlad Bible, který formoval mnoho generací věřících lidí nejen z Jednoty bratrské. Jsme vděční za naše předchůdce ve víře, kteří vytvořili na svou dobu úžasné dílo. Bible kralická však pro nás není ani modlou ani ikonou, na které bychom si zakládali. Je jedním z překladů Bible, který je dnes dostupný.

2) Používáte Bibli kralickou i dnes?

Výjimečně. Já osobně, ač jsem na Bibli kralické vyrostl, ji dnes používám jako doplněk moderních překladů. I když musím uznat, že v některých ohledech (např. odkazy ve verších) ji žádný z moderních překladů nepřekonal. Také jsem si pořídil v minulém roce vydanou Bibli kralickou šestidílnou a povzbuzuje mne bohatý poznámkový aparát.

- 3) Upřednostňujete jiný překlad Bible? Pokud ano, tak který a v jakém případě jiný překlad použijete?**

Již jsem popsal nahoře.

- 4) Kolik výtisků Bible kralické vlastní váš sbor, popřípadě které vydání? Které vydání je nejstarší, které je nejmladší?**

To nevím. Jako sbor žádné Bible nevlastníme vyjma těch ve sborovém archívu, kde jich je několik, přibližně do 10 kusů. Naši členové (většina přišla do církve až po revoluci) používají spíše novější překlady CEP, B21, CSP, Slovo na cestu aj.

- 5) Které vydání je nejpoužívanější ve vašem sboru?**

CEP – český ekumenický překlad tak napůl s B21.

- 6) Jaký přínos shledáváte v Bibli kralické dnes?**

Nejvíce historický. Potom při studiu Písma do větší hloubky. Jako doplněk ostatních překladů. (Mluvím zde z pohledu kazatele.) Myslím, že členové sboru ji používají ojediněle.

- 7) Jakým způsobem se Jednota bratrská vrací ke vzniku Bible kralické?**

Při historických přednáškách, při výročí např. 550 let Jednota bratrská – celý jeden panel byl věnován Bibli kralické (pokud se nepletu).

- 8) Publikuje váš sbor o tématu Bible kralické?**

NE.

- 9) V Památníku Bible kralické v Kralicích uchovávají vzpomínku na Bibli kralickou katolíci, jaký na to máte názor? Nevadí mi to. Bibli vnímám jako služebný nástroj k probuzení víry a ne jako věc, kterou bychom měli uctívat.**